
VORŠILKA PROKÚPEK – ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ S.R.O.

Nejvyšší soud České republiky
prostřednictvím
Obvodní soud pro Prahu 6
ul.28. pluku 1533/29b
100 83 Praha 10 - Vršovice

V Praze dne 1. 2. 2019

Ke sp. zn.: 8 C 445/2014

Žalobce: **Česká republika – Ministerstvo financí**
Letenská 15, 118 00 Praha 1
Zastoupený: Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových
Rašínovo nábř. 42, 128 00 Praha 2

Žalovaná: **AKRO investiční společnost, a.s.**
IČ: 492 41 699
se sídlem Slunná 25/547, 162 00 Praha 6
Zastoupená: JUDr. Jiřím Voršílkou,
advokátem a společníkem ve společnosti,
Voršílka Prokůpek – advokátní kancelář s.r.o.,
se sídlem Opletalova 1535/4, 110 00 Praha 1

o zaplacení 2.080.447.226,12 Kč s příslušenstvím

Dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze č.j.: 30 Co 366/2018-524 s návrhem na odklad vykonatelnosti rozsudku

Soudní poplatek z dovolání ve výši 14.000,- Kč zaplacen při podání dovolání
Elektronicky prostřednictvím datové schránky

Přílohy: plná moc

Dopis žalovaného žalobci ze dne 12.12.2019

Potvrzení MF ČR o úhradě jistiny ze dne 19.12.2018

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze č.j: 30 Co 366/2018-524 ze dne 27.11.2018 Městský soud v Praze jako soud odvolací potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 24.5.2018 č.j.: 8 C 445/2014-456 ve výrocích pod body I, III., IV. a V., kterými bylo uloženo žalovanému zaplatit žalobkyni částku 2.080.447.226,12 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05% p.a. od 1.9.2014 do zaplacení, na náhradu nákladů řízení 6.300,- Kč a soudní poplatek za žalobu ve výši 4.100.000,- Kč na účet Obvodního soudu pro Prahu 6, to vše do tří dnů od právní moci rozsudku. Zároveň rozhodl o povinnosti žalovaného zaplatit na nákladech odvolacího řízení žalobci 900,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

2. Odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí odmítl všechny odvolací námitky žalovaného proti rozsudku soudu prvního stupně, když dospěl k závěru, že žalobce se domáhá na žalovaném vrácení částky 2.080.447.226,12 Kč s příslušenstvím, které zaplatil žalovanému dne 12.12.2012 na základě rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29.11.2012 č.j.: 35 Co 34/2012-761 jako náhradu škody z důvodu nesprávného úředního postupu Ministerstva financí (FAÚ) spočívajícího v nepodání trestního oznámení dle zákona č. 61/1996 Sb. Citovaný rozsudek Městského soudu v Praze byl v důsledku dovolání žalobce zrušen rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25.6.2014 č.j.: 30 Cdo 493/2013-863 a věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí. Odvolací soud dovodil, že s ohledem na zrušení původního rozsudku Městského soudu v Praze je žalovaný povinen předmětnou částku vrátit, aniž by dle rozsudku Velkého senátu Nejvyššího soudu 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014 bylo třeba zkoumat, zda plnění bylo poskytnuto na existující právo žalovaného na náhradu škody, neboť v době jeho uplatnění u soudu podáním ze dne 11.8.2003 bylo dle názoru Odvolacího soudu právo žalovaného na náhradu škody vůči žalobci promlčeno ve 3-leté subjektivní promlčecí lhůtě. Odvolací soud přihlédl k námitce promlčení uplatněné ze strany žalobce v původním řízení, a to bez ohledu na ustanovení § 2997 odst. 1, odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.(dále jen NOZ), podle něhož dlužník nemá právo na vrácení toho, co plnil na promlčený dluh. Odvolací soud dovodil, že k námitce promlčení uplatňované v původním řízení je třeba přihlídnout, neboť by bylo v rozporu se zásadou rovnosti, aby žalobce o tuto námitku z důvodu chybného rozhodnutí soudu přišel. Na základě toho dovodil, že ustanovení § 2997 odst. 1, odst. 2 NOZ nelze vyložit jinak, než že se uvedené ustanovení nevztahuje na případy, kdy byl plněn promlčený dluh na základě soudního rozhodnutí. Odvolací soud dále odmítl námitky žalovaného, že nárok na náhradu škody ke dni 11.8.2003 promlčen nebyl, když poukázal zejména na skutečnost, že pro posouzení počátku běhu promlčecí lhůty je bez významu, zda došlo či nedošlo k odsouzení pachatelů trestného činu, ve vztahu k němuž mělo být trestní oznámení podáno. Za nepochybné odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně považoval, že žalobce se skutečnosti rozhodné pro počátek běhu promlčecí lhůty, tj. vznik škody a znalost osoby odpovědné za škodu, dozvěděl před 11.8.2000 a nikoliv až z doručené obžaloby, neboť k tomu, aby začala promlčecí lhůta běžet, postačovalo, aby žalovaný znal, že byl oznámen neobvyklý obchod, a že Ministerstvo financí nepodalo trestní oznámení dle zák. č. 61/1996 Sb.

3. Odvolací soud rovněž odmítl námitky žalované, že uplatnění námitky promlčení je v rozporu s dobrými mravy a vyhověl žalobě v celém rozsahu, tj. včetně požadovaných úroků z prodlení (ve výši cca 700 mil. Kč), když ve shodě se soudem prvního stupně dovodil, že i v případě těchto úroků z prodlení není jejich uplatnění v rozporu s dobrými mravy, neboť žalovaný mohl předmětné plnění vrátit po zrušení rozsudku Městského soudu v Praze na základě výzvy žalobce.

4. O nákladech řízení rozhodl dle ustanovení § 142 odst. 1 OSŘ.

5. Proti tomuto rozsudku Městského soudu v Praze č.j: 30 Co 366/2018-524 ze dne 27.11.2018 podává žalovaný

d o v o l á n í,

a to proti všem výrokům napadeného rozsudku. Spolu s dovoláním podává žalovaný rovněž návrh na odklad vykonatelnosti rozsudku, a to v části, ve které odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ohledně povinnosti žalovaného zaplatit žalobci spolu s jistinou rovněž úroky z prodlení ve výši 8,05% p.a. od 1.9.2014 do zaplacení.

Předmětné dovolání spolu s návrhem na odklad vykonatelnosti odůvodňuje žalovaný následovně:

A.

Návrh na odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku dle § 243 písm. a) o.s.ř

6. Žalovaný současně s dovoláním podává návrh na odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku, a to v části vztahující se k uložení povinnosti žalovanému zaplatit žalobci spolu s jistinou rovněž úroky z prodlení ve výši 8,05% z částky 2.080.447.226,12,- Kč od 1.9.2014 do zaplacení. K tomu žalovaný uvádí, že po vyhlášení napadeného rozsudku odvolacím soudem dne 27.11.2018 uhradil na základě tohoto rozsudku dne 12.12.2018 žalobci částku na jistinu ve výši 2.080.447.226,12,- Kč a předkládá o tom dopis žalovaného žalobci ze dne 12.12.2019 a potvrzení Ministerstva financí ČR ze dne 19.12.2018. Zároveň žalovaný uhradil rovněž soudní poplatek ve výši 4.100.000,- Kč uložený výrokem V. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 24.5.2018, náklady řízení ve výši 6.300,- Kč a 374,- Kč dle výroku III. a IV. citovaného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 a náklady řízení ve výši 900,- Kč. Uložené úroky z prodlení žalovaný neuhradil a žádá odvolací soud o odložení vykonatelnosti napadeného rozsudku z dále uvedených důvodů.

7. Podle ustanovení § 243 písm. a) OSŘ před rozhodnutím o dovolání může odvolací soud i bez návrhu odložit vykonatelnost napadeného rozhodnutí, kdyby neprodleným výkonem rozhodnutí nebo exekucí hrozila dovolateli závažná újma. V konkrétním případě okamžitou vykonatelností úroků z prodlení závažná újma nepochybně žalovanému hrozí, přičemž tato závažná újma nebude mít význam jen pro žalovaného, ale v konečném důsledku se přímo dotýká okruhu cca 50.000 dalších osob – podílníků dotčených podílových fondů. Spor o náhradu škody vůči žalobci a aktuální spor žalobce o vydání bezdůvodného obohacení byl žalovaným veden pouze z pozice postavení žalovaného jako investiční společnosti obhospodařující podílové fondy, kterým byla způsobena škoda nesprávným úředním postupem MFČR. Je nutno zdůraznit, že přiznané úroky proto budou v souladu se zák.č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „ZISIF“) hrazeny z majetku dotčených podílových fondů a v konečném důsledku tedy z majetku uvedených cca 50.000 podílníků poškozených vytunelováním C.S.Fondů, které bylo umožněno totálním selháním kontrolních orgánů České republiky v roce 1997.

Dle § 102 odst. 1 ZISIF je podílový fond tvořen jměním. Vlastnické právo k majetku v podílovém fondu náleží společně všem podílníkům, a to v poměru podle hodnoty jimi vlastněných podílových listů.

Dle § 102 odst. 4 ZISIF pohledávky odpovídající dluhům v podílovém fondu se uspokojují z majetku v tomto podílovém fondu.

8. Závažná újma, která žalovanému hrozí z důvodu okamžité vykonatelnosti napadeného rozhodnutí v rozsahu přisouzených úroků z prodlení, spočívá v následujících dopadech:

a) úhrada úroků je likvidační pro podílové fondy, kterých se týká původní spor o náhradu škody a také povinnost k úhradě přisouzených úroků (poškozené C.S.Fondy). Úroky z prodlení za období od 1.9.2014 do 12.12.2018 činí částku 717.164.358,- Kč. Celková hodnota majetku dotčených podílových fondů (získaného v minulosti jako částečná kompenzace vzniklé škody od jiných subjektů) ke dni 23.1.2019 činila částku 599.259.290,08 Kč. Žalovaný tedy aktuálně nemá možnost z majetku dotčených podílových fondů tyto úroky uhradit v celém rozsahu a případná exekuce či výkon rozhodnutí na úhradu uvedených úroků bude znamenat faktickou likvidaci dotčených podílových fondů, a návazně i samotného žalovaného, čímž bude současně žalovanému zmařena možnost pokračovat v dovolacím řízení a dalších soudních řízeních s žalobcem (žalovaný vede soudní spory pouze s ohledem na obhospodařování podílových fondů. Při zániku podílových fondů nebo jejich převodu na jiného obhospodařovatele žalovaný ztrácí aktivní i pasivní legitimaci).

b) úhrada úroků je pro podílové fondy likvidační i s ohledem na podmínky stanovené v zákoně ZISIF. Dle § 550 odst. 1 písm. a) ZISIF Česká národní banka může rozhodnout o zrušení fondu kolektivního investování, který má právní formu podílového fondu, s likvidací, jestliže průměrná výše fondového kapitálu tohoto fondu za posledních 6 měsíců nedosahuje částky odpovídající alespoň 1 250 000 EUR. V případě okamžité vykonatelnosti rozhodnutí v rozsahu úroků z prodlení dojde k naplnění této podmínky pro zrušení podílových fondů, a tedy opět ke vzniku situace, kdy žalovaný nebude schopen nadále pokračovat ve vedení soudních řízení se žalobcem.

c) Okamžitá úhrada úroků vede ke ztrátě na majetku obhospodařovaných podílových fondů, ze kterého se bude tento úrok hradit, a tuto ztrátu nelze nahradit ani v budoucnu v případě zrušení napadeného rozhodnutí v dovolacím řízení. Veškerý majetek těchto podílových fondů je totiž investován v souladu s pravidly stanovenými zák.č. 240/2013 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech, a s ohledem na investiční strategii předmětných podílových fondů je investován do investičních nástrojů akciového trhu. Zhodnocení investice do akcií je však vázána na dodržení předpokládané doby držení příslušné akciové investice (investičního horizontu) a při předčasném a rychlém prodeji akcií v portfoliu podílových fondů může dojít ke znehodnocení těchto investic = akcie budou prodávány za ceny neodpovídající investičnímu očekávání, popř. i pod pořizovací cenou (v důsledku volatility akciových trhů). Soud I. stupně i odvolací soud přitom stanovili žalovanému k úhradě jistiny a úroků pariční lhůtu v minimální délce 3 dny ode dne právní moci rozsudku, což je doba zcela nepřiměřená výši závazku i okolnostem postavení žalovaného, který je pouze obhospodařovatelem majetku podílových fondů, kterých se tento závazek týká. Soud I. stupně i odvolací soud pak při stanovení pariční lhůty vůči žalovanému potupovali zjevně odlišně, než tomu bylo vůči žalobci při vydání rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29.11.2012 č.j.: 35 Co 34/2012-761, kdy žalobci k úhradě shodné částky přesahující 2 mld Kč za obdobných podmínek byla soudem poskytnuta pariční lhůta 3 měsíce.

9. Na straně žalobce žádná újma nevznikne, neboť jistina byla žalobci již na základě soudního rozhodnutí vrácena.

10. Žalobci nevznikne žádná újma ani ve vztahu k možnosti vymožení přiznaných úroků z prodlení. Majetek podílových fondů, který připadá k použití na úhradu tohoto závazku dle § 102 odst. 4 ZISIF bude i nadále ve správě dle podmínek zákona ZISIF a pod dohledem České národní banky. Jeho vyplacení podílům je přitom vyloučeno s ohledem na stanovená pravidla oceňování majetku podílových fondů dle ZISIF a dalších právních předpisů upravujících účetnictví pro finanční instituce, kdy v majetku podílových fondů musí být vytvořena rezerva na vzniklé závazky, která snižuje hodnotu fondového kapitálu podílových fondů a část majetku odpovídající takovému závazku blokuje pro budoucí úhradu tohoto závazku. Aktuálně proto z důvodu vytvořené rezervy na budoucí úhradu úroků z prodlení dle napadeného rozsudku žalobci činí hodnota podílového listu 0 Kč.

11. V důsledku dovolání ze strany žalovaného přitom může dojít ke zrušení napadeného rozsudku, a to jak z důvodu vztahujících se k nesprávnému právnímu posouzení otázky promlčení práva na náhradu škody, tak i z důvodů vztahujících se k přiznání úroků z prodlení, u kterých žalovaný namítá, že uplatňování tohoto práva je v rozporu s dobrými mravy. Žalobci nemůže vzniknout žádná újma při odložení vykonatelnosti úroků z prodlení, naproti tomu však pro žalovaného okamžitá účinnost vykonatelnosti v rozsahu přisouzených úroků z prodlení znamená likvidaci jeho podnikatelských aktivit a znemožnění pokračování v probíhajících soudních řízeních, včetně dovolacího řízení. S ohledem na mimořádné okolnosti celé věci a rovněž i s ohledem na přístup žalovaného, který v případě jistiny a dalších plnění částku České republiky uhradil, je na místě postupovat dle ustanovení § 243 písm. a) OSŘ a zabránit tak nenapravitelným škodám na straně žalovaného.

B.

Vymezení důvodů přípustnosti dovolání

12. Dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze č.j.: 30 Co 366/2018-524 ze dne 27.11.2018 je z hlediska ustanovení § 236 a 237 OSŘ přípustné, neboť jde o rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí a napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, při jejímž řešení se

- a) odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu,
- b) řešil otázky, které v rozhodování dovolacího soudu nebyly dosud vyřešeny,
- c) dovolacím soudem má být vyřešená právní otázka posouzena jinak, eventuálně
- d) jde o právní otázku, která je v praxi dovolacího soudu řešena rozdílně.

a.) Odchýlení se od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu

Přihlédnutí k námitce promlčení

13. Odvolací soud tím, že v řízení o vydání bezdůvodného obohacení přihlédl k namítanému promlčení práva na náhradu škody, se podle přesvědčení žalovaného odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu vycházející z principů přijatých v rozsudku velkého senátu sp.zn. 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014, podle něhož plnění, které poskytl původní žalovaný na základě pravomocného rozsudku, se po zrušení tohoto rozsudku stává bezdůvodným obohacením pouze tehdy, pokud plnění nebylo poskytnuto na, z hlediska hmotného práva, existující dluh. V případě poskytnutí plnění podle hmotného práva na existující dluh tomu odpovídající právo na plnění zaniká a nemůže se jednat o bezdůvodné obohacení. Rozhodnutí odvolacího soudu je dále v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp.zn. 28 Cdo 2176/2013 ze dne 13.11.2018, ve kterém dovolací soud v obdobném případě dospěl k závěru, že nelze

dovodit, že by žalovaný plnění na základě později zrušeného rozsudku (byť promlčeného dluhu) přijal bezdůvodně s tím, že případnou újmu ze ztráty námitky promlčení lze uplatnit dle zák. č. 82/1988 Sb. (viz dále).

Posouzení počátku běhu promlčecí lhůty

14. Odvolací soud dospěl k závěru, že se žalobce dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ní odpovídá, dříve než 11.8.2000. Vycházel přitom z podání učiněných tehdejším právním zástupcem CS Fond a.s., resp. žalovaného, učiněných v řízení vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové proti Plzeňské bance a.s. Tím rozhodl v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 2168/2015¹.

15. Odvolací soud dále dospěl k závěru, že žalovaný pro podání žaloby, aby přerušil běh promlčecí doby, nepotřeboval vědět o nesprávném úředním postupu a odkázal přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 1793/2004 ze dne 16.10.2013 a sp. zn. 28 Cdo 1687/2012 (správně sp.zn. 28 Cdo 1607/2012) – viz odst. 38 napadeného rozsudku. Tato rozhodnutí však odvolací soud zcela nesprávně interpretoval a dal jim jiný význam, než ve skutečnosti mají a rozhodl tak v rozporu s nimi. Odvolací soud se tak v napadeném rozhodnutí odchýlil od ustálené soudní praxe, že k tomu, aby začala běžet promlčecí lhůta, musí poškozený znát skutečnosti, na základě kterých může učinit pravděpodobnostní závěr o tom, že mu vznikla škoda a že za ni stát odpovídá. Aby poškozený mohl učinit závěr o odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem, musí znát skutečnosti, z nichž lze s dostatečnou pravděpodobností samotnou nesprávnost použitého úředního postupu (v konkrétním případě nepodání trestního oznámení) dovodit. Bez toho pravděpodobný závěr o odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem učinit nemůže. V této souvislosti je napadené rozhodnutí dále v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.4.2014 25 Cdo 2071/2014, *podle něhož počátek subjektivní promlčecí lhůty nutno spojit s okamžikem znalosti poškozeného o takových informacích – okolnostech vzniku škody, na jejichž základě si je poškozený schopen vytvořit pravděpodobný úsudek o tom, která konkrétní osoba za škodu odpovídá. Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty nastává v okamžiku, kdy poškozený má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou.* Obdobně neobstojí napadené rozhodnutí ve vztahu k rozhodnutí 33 Odo 477/2001².

Posouzení rozporu s dobrými mravy

16. V rozporu s dosavadní praxí dovolacího soudu odvolací soud posoudil dále otázky:

¹ 25 Cdo 2168/2015 Při stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody nelze ztotožňovat okamžik rozhodný pro skutečnou vědomost poškozeného o škodě a o odpovědném subjektu s okamžikem, kdy o těchto skutečnostech nabyla vědomost jiná osoba než poškozený, např. advokát, který na základě plné moci zastupoval poškozeného v jiném řízení

² 33 Odo 477/2001 Pro počátek běhu dvouleté subjektivní lhůty k uplatnění práva na náhradu škody je rozhodné, kdy se poškozený dozví o již vzniklé škodě (nikoli tedy **jen** o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. Při posuzování otázky, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, je třeba vycházet z **prokázané vědomosti** poškozeného o vzniklé škodě (nikoli z jeho předpokládané vědomosti o této škodě). Dozvědět se o škodě znamená, že se poškozený dozvěděl o majetkové újmě určitého druhu a rozsahu, kterou lze natolik objektivně vyčíslit v penězích, že lze právo na její náhradu důvodně uplatnit u soudu (viz R 3/1984 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

- rozpor s dobrými mravy při uplatnění námitky promlčení státem ve vztahu k právu na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem. V tomto případě je napadený rozsudek v rozporu zejména s rozhodnutími Ústavního soudu, ve kterých Ústavní soud
- zdůrazňuje, že zvláštní pozornost je třeba věnovat vznesení námitky promlčení státem³, tj. např. s Nálezem Ústavního soudu II.ÚS 2062/14, Nálezem Ústavního soudu I. ÚS 2216/09, Nálezem Ústavního soudu IV. ÚS 262/10, Nálezem Ústavního soudu I. ÚS 1737/08 a rozhodnutím Nejvyššího soudu 25 Cdo 4223/2016 – viz dále odst. 53-56,
- rozpor s dobrými mravy v případě uplatnění práva na zaplacení úroku z prodlení v situaci, kdy žalovaný, jako investiční společnost spravující majetek podílových fondů, chce po zrušení původního rozsudku pokračovat ve sporu a dle původního rozsudku již plnění obdržela. Konkrétně je rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 3562/2013, podle něhož je třeba právo na zaplacení úroků z prodlení poměřovat korektivem dobrých mravů (viz dále)⁴ a dále rozhodnutími Ústavního soudu (např. Pl. ÚS 34/09 nebo I ÚS 89/07), které stanoví určující povinnost soudů nalézat spravedlivá řešení byť komplikovaných vztahů mezi účastníky (viz dále odst. 62-69).

Přípustnost dovolání ve vztahu k otázce nesprávného posouzení rozporu s dobrými mravy vyplývá z nepřiměřenosti úvah odvolacího soudu v rámci posuzování postavení žalovaného při uplatňování náhrady škody vůči žalobci. *Posuzování souladu výkonu subjektivních práv s dobrými mravy přednostně náleží do rukou soudů nižších instancí, jež jsou – vzhledem k zásadám ústnosti a přímosti řízení – s účastníky v bezprostředním kontaktu, a disponují tudíž náležitými skutkovými podklady pro vyhodnocení zmiňovaného aspektu daného sporu. Dovolací soud by mohl takovou právní otázku učinit předmětem svého přezkumu ve výjimečných případech zjevné nepřiměřenosti relevantních úvah soudů v nalézacím řízení (srovnej například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 2. 2015, sp. zn. 28 Cdo 3704/2014, jakož i další rozhodnutí v něm odkazovaná). Tyto výjimečné okolnosti jsou v obou případech namítaného rozporu s dobrými mravy dány.*

Soud I. stupně se uplatněnými okolnostmi rozporu s dobrými mravy nezabýval, odvolací soud pak námitky rozporu s dobrými mravy při rozhodování sice zohlednil, avšak vypořádal se s nimi nedostatečným způsobem, když zjištěné skutečnosti interpretoval zcela nepřiměřeně ve vztahu situaci, kterou lze ve společnosti vnímat jako obecně přijatelnou z hlediska dobrých mravů. Nalézací soudy tak při posuzování námitky rozporu s dobrými mravy postupovaly v rozporu s judikaturou NSČR, když žádné z vydaných rozhodnutí neobsahuje vymezení hypotézy dobrých mravů pro účely rozhodnutí a následné aplikace této hypotézy na zjištěné skutečnosti uplatněné žalovanou z hlediska naplnění předpokladů dle § 3 odst. 1 obč.zák.

³ Podle sdělení Ústavního soudu o stanovisku Pléna Ústavního soudu č. 460/2017 ustanovení § 237 o.s.ř. ve spojení s článkem 4 a 89 odst. 2 Ústavy vyžaduje aby jako přípustné bylo posouzeno dovolání, závisí-li napadené rozhodnutí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe ústavního soudu.

⁴ 30 Cdo 3562/2013 Právo na úroky z prodlení lze poměřovat ustanovením § 3 odst. 1 obč. zák. pouze v tom smyslu, zda výkon tohoto práva je či není v rozporu s dobrými mravy. Jinak řečeno, za určitých, výjimečných, okolností lze výkon práva na zaplacení úroku z prodlení jinak oprávněnému subjektu s poukazem na dobré mravy (zcela, popř. od určitého okamžiku) odepřít.

Takovýto postup nalézacích soudů je v rozporu se závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 30 Cdo 4232/2013⁵, neboť napadený rozsudek se s namítanými výjimečnými okolnostmi zakládajícími rozpor s dobrými mravy jak při uplatnění samotného promlčení, tak i v případě požadavku na zaplacení úroků z prodlení, nevypořádává způsobem předvídaným v citovaném rozhodnutí dovolacího soudu.

Žalovaný je názoru, že pro posouzení rozporu s dobrými mravy je nutné v tomto případě jako jeden ze základních prvků spravedlnosti a slušnosti (dobrých mravů) nutné uvažovat princip, podle kterého by nikdo neměl získat obohacení v důsledku vlastního protiprávního jednání. Ve vztahu ke státu lze pak tento princip rozšířit, že stát by neměl získávat prospěch v důsledku vlastního nesprávného úředního postupu nebo nezákonného rozhodnutí. Ve vztahu k této hypotéze § 3 odst. 1 obč. zák. je pak namístě uvažovat zjištěné skutečnosti, přičemž je zde zjevná nepřiměřenost použitých úvah soudu o významu zjištěných skutečností a striktního vynucení promlčení a úroků z prodlení.

Je nutno zdůraznit, že zjištěné okolnosti sporu žalobce a žalovaného jsou v českém prostředí zcela ojedinělé a výjimečné a mají dlouhodobě zásadní význam pro utváření názorů české společnosti na spravedlnost a vynutitelnost práva. Tento specifický charakter sporu proto odůvodňuje nutnost korekce posuzovaného případu optikou spravedlnosti a dobrých mravů, přičemž s ohledem na nedostatky posouzení námítky promlčení a nároku žalobkyně na úroky z prodlení v napadeném rozhodnutí je namístě, aby tyto otázky byly podrobeny přezkumu dovolacího soudu. Pro přezkum dovolacího soudu pak budou mít zásadní význam dále uvedené výjimečné okolnosti:

- podstatou sporu je spor o plnění z náhrady škody pro bývalé C.S.Fondy, tj. podílové fondy, které byly v roce 1997 „vytunelovány“ a připraveny o veškerý svůj majetek v objemu cca 1,3 miliardy Kč

- a) jedná se o výjimečný objem peněžních prostředků odcizených z investičních fondů
- b) investiční fondy jsou strukturou vytvořenou zákonem a podléhající dohledu státních orgánů – v tehdejší době orgánům Ministerstva financí ČR, tzn., že u majetku v investičních fondech byla státem deklarována vyšší míra kontroly a záruky proti odcizení
- c) škoda byla způsobena konečným investorům – fyzickým a právnickým osobám, kteří do vytunelovaných fondů vložili své prostředky, neboť odcizený majetek podílových fondů byl vlastnictvím podílníků v poměru jimi vlastněných podílových listů

- vytunelováním C.S.Fondů bylo poškozeno cca 60.000 podílníků těchto podílových fondů, kteří podíly v těchto podílových fondech získali v převážné většině v rámci kuponové privatizace

⁵ 30 Cdo 4232/2013: Použití § 3 odst. 1 obč. zák. nelze vyloučit na základě úvahy, že výkon práva, který odpovídá zákonu, je vždy v souladu s dobrými mravy. Uvedený výklad je konformní se závěrem obsaženým v nálezů Ústavního soudu ze dne 26. února 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, ve svazku 10, ročník 1998, pod č. 14, který za dobré mravy považuje souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Rozhodnutí o tom, zda jsou splněny podmínky pro použití § 3 odst. 1 obč. zák., je přitom třeba - vzhledem k výše uvedenému charakteru tohoto ustanovení - učinit vždy po pečlivé úvaze, v jejímž rámci musí být zváženy všechny rozhodné okolnosti případu, tj. jak okolnosti, které uplatňuje ten, kdo se uvedeného ustanovení dožaduje, tak všechny okolnosti na straně toho, kdo se výkonu práva domáhá. Odpovídající úsudek soudu musí být podložen konkrétními skutkovými zjištěními a musí současně přesvědčivě dokládat, že tato zjištění dovolují přijmout závěr, že výkon práva je či není v rozporu s dobrými mravy (např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2014, sp. zn. 33 Cdo 3019/2013, příp. ze dne 26. března 2014, sp. zn. 22 Cdo 3891/2013)

- a) jedná se o výjimečný počet poškozených subjektů
- b) poškození tímto způsobem přišli o majetek, který získali v kuponové privatizaci, tj. o majetek, který jim byl poskytnut v rámci rozdělení státního majetku z období totality
- orgány Ministerstva financí ČR selhaly při výkonu dohledu nad činností správce vytunelovaných C.S.Fondů při protiprávním nakládání s majetkem fondů a při podvodném převodu prostředků z C.S.fondů do zahraničí
 - a) přes dohled ÚCP Ministerstva financí ČR původní správce vytunelovaných C.S.Fondů protiprávně shromáždil majetek podílových fondů a převedl jej do peněžních prostředků
 - b) FAU Ministerstva financí ČR mělo možnost zabránit převodu odcizených prostředků do zahraničí, avšak převod přes zjištění podezřelých okolností umožnilo
- žalovaný převzal obhospodařování C.S.Fondů po vzniku škody na místo bývalého správce a byl tak povinen činit kroky k získání náhrady škody pro tyto podílové fondy
 - a) žalovaná je investiční společností, která obhospodařuje předmětné podílové fondy svým jménem na jejich účet, tj. veškeré příjmy a výdaje související s náhradou škody od žalobkyně jsou hrazeny na účet těchto podílových fondů
 - b) žalovaná není příjemcem vymoženého plnění od žalobkyně, toto plnění náleží 60.000 poškozených podílníků vytunelovaných C.S.Fondů
 - c) žalovaná převzala C.S.Fondy na základě rozhodnutí Ministerstva financí ČR a při správě majetku těchto podílových fondů podléhala kontrole a dohledovým opatřením Ministerstva financí ČR. V případě podání žaloby na žalobkyni v předmětném období by tedy žalovaná žalovala svého regulátora a orgán, který na ni převedl správu dotčených podílových fondů.

Ve vztahu k námitce žalovaného ohledně rozporu požadovaných úroků z prodlení s dobrými mravy a tedy výkonu práva (uplatnění úroků z prodlení) v rozporu s dobrými mravy dle § 3 odst. 1 obč. zák., odvolací soud v napadeném rozhodnutí pouze uvádí, že „Žalobkyně má právo na zaplacení žalované částky, neboť plnila žalované podle posléze zrušeného rozsudku promlčený dluh, ačkoliv žalovaná na takové plnění neměla hmotněprávní nárok.“ O tom, že žalobkyně má ze zákona nárok na úroky z prodlení z dlužné částky není sporu, žalovaná však právě proti tomuto právu uplatňovala v nalézacím řízení okolnosti rozporu tohoto práva (nároku) žalobkyně s dobrými mravy, **tedy okolnosti, pro které toto právo nelze žalobkyni přiznat.** Jak je uvedeno výše, nalézací soudy ani nevymezily hypotézu § 3 odst. 1 obč. zák. pro její aplikaci k uváděnému rozporu přiznání nároku na úroky z prodlení s dobrými mravy. Obecná deklarace o existenci právní povinnosti žalované k placení úroků z prodlení je přitom sama o sobě zjevně nepřiměřená ke zjištěným okolnostem sporu (viz výše), ke kterým v případě úroků z prodlení dále přistupují další zcela zásadní okolnosti potvrzující rozpor přiznání těchto úroků s obecným vnímáním pravidel slušnosti a spravedlnosti v české společnosti:

- žalovaná plnění od žalobkyně získala na účet obhospodařovaných podílových fondů a proto s předmětnými prostředky musela nakládat výlučně způsobem předpokládaným zákony o investičních společnostech a investičních fondech
 - a) s peněžními prostředky na účtech podílových fondů lze disponovat pouze způsoby stanovenými v zákoně (zák.č.189/2004 Sb., zák.č. 240/2013 Sb.)
 - b) jakákoli dispozice s peněžními prostředky či majetkem podílových fondů podléhá dle zákona schválení depozitáře

- c) nakládání s majetkem podílových fondů podléhá dohledu České národní banky (tj. státního orgánu České republiky = žalobkyně)
- žalovaná po přijetí peněžních prostředků od žalobkyně byla omezena v dispozici s přijatými prostředky v souladu s pokyny České národní banky
- a) žalovaná dle požadavku ČNB upravila statuty předmětných podílových fondů k omezení dispozice s touto částí majetku
 - b) v souladu s účetními pravidly pro finanční instituce byla v účetnictví předmětných podílových fondů ve výši přijatého plnění od žalobkyně vytvořena rezerva na případné budoucí vrácení tohoto plnění žalobkyni
 - c) majetek odpovídající přijatému plnění od žalobkyně mohl být investován pouze do nástrojů schválených Českou národní bankou, a to do vysoce likvidních nástrojů peněžního trhu s minimálním rizikem a pouze na území České republiky
 - d) Česká národní banka stanovila podmínky depozitáři pro kontrolu nakládání s prostředky podílových fondů odpovídajících přijatému plnění od žalobkyně a dále Česká národní banka na denní bázi prováděla kontrolu uložení odpovídajících peněžních prostředků podílových fondů na účtech v České republice
- žalovaná je povinna při správě majetku podílových fondů postupovat v souladu se zákonem a plnit povinnosti odborné péče, zejména hájit zájmy podílníků (zák.č.189/2004 Sb., zák.č. 240/2013 Sb.)
- a) v důsledku přijetí plnění na náhradu škody od žalobkyně dle zrušeného rozsudku, byl uhrazen hmotněprávní nárok uplatněný žalovanou pro podílové fondy. Jelikož po 15 letech soudních sporů s žalobkyní neexistovalo konečné soudní rozhodnutí ve věci, nemohla žalovaná vrátit vymožené plnění žalobkyni, neboť by tím uznala, že z hlediska hmotného práva neměla právo na náhradu škody. Pokud by takové právo měla, bylo by vrácení plnění bez rozhodnutí soudu z hmotněprávního hlediska bezdůvodným obohacením na straně žalobce. Žalovaná nemůže provádět na účet podílových fondů bezdůvodné platby, neboť by tímto porušila zákon a vystavila se postihu civilněprávnímu i trestněprávnímu.
 - b) ze strany podílníků, sdružených do Sdružení poškozených podílníků bývalých C.S.Fondů, byly vůči společnosti uplatňovány stížnosti a námitky proti blokování jejich majetku v rezervě (rezerva ve prospěch žalobkyně) a tato záležitost byla také opakovaně předmětem řízení před Finančním arbitrem České republiky.
- na základě napadeného rozsudku žalovaná neprodleně uhradila žalobkyni jistinu přijatého plnění
- a) sporné plnění, které žalovaná přijala a nemohla vrátit do skončení sporu s žalobkyní, žalobkyně přijala po vydání nezákonného rozhodnutí Městského soudu ČR, tedy v důsledku protiprávního jednání České republiky, tj. žalobkyně
 - b) žalovaná vrátila spornou částku na jistinu v souladu s napadeným rozsudkem neprodleně po jeho vyhlášení
- výše úroků z prodlení je způsobena průtahy v řízení před soudem I. stupně a bezdůvodným zdržováním postupu řízení na straně žalobkyně
- a) žaloba byla podána dne 11.12.2014. První jednání ve věci pak proběhlo až 27.6.2017, po opakovaných žádostech žalované o rozhodnutí ve věci a rozhodnutí soudu I. stupně bylo vyneseno až 24.5.2018, po několika vadných procesních rozhodnutích soudu I. stupně (zrušeno odvolacím soudem).

- b) žalobkyně činila neopodstatněné procesní návrhy, o kterých bylo nutné rozhodnout, a v důsledku kterých docházelo k protahování celkové doby řízení (o to více ve spojení s vadnými procesními rozhodnutími soudu I. stupně /zastavení řízení, přerušení řízení/)
- c) žalovaný se marně obracel na soud I. stupně a žádal, aby jednal bez zbytečných průtahů. Opakovaně žádal nejenom o nařízení jednání, ale i například o předložení věci odvolacímu soudu.

Na základě zjištěných okolností lze tedy dovodit stav, kdy žalovaná po 15 letech soudních sporů získala od žalobkyně jako jednoho ze škůdců náhradu škody pro 60.000 okradených osob, avšak po přijetí plnění byla právními předpisy a postupy České národní banky jako jednoho z orgánů České republiky (žalobkyně) omezena v možnosti volné dispozice s přijatými peněžními prostředky a tyto prostředky měla možnost pouze držet v rezervě pro případ budoucí povinnosti k jejich vrácení České republice (žalobkyni). Po zrušení rozsudku, dle kterého žalobkyně plnila, a který byl výsledkem 15 let soudních sporů, žalobkyně nemohla peněžní prostředky vrátit žalobkyni, neboť pokud by žalovaná plnění přijala na existující právo, její nárok na náhradu škody zanikl a vrácení plnění žalobkyni by bylo bezdůvodným plněním, kterým by žalovaná porušila své povinnosti.

Je tedy zřejmé, že v důsledku právní úpravy dle právních předpisů České republiky a v důsledku nesprávného úředního postupu a nezákonného rozhodování České republiky, se žalovaná dostala do situace, kdy přijala plnění pro podílové fondy dle zrušeného rozsudku, ale tyto prostředky nemohla České republice vrátit. Žalovaná musela k naplnění odborné péče vyčkat rozhodnutí soudu v navazujícím sporu (aktuální řízení), přičemž opět v důsledku nesprávného úředního postupu (průtahy v řízení před soudem I. stupně) byla žalovaná zatížena navyšováním úroků z prodlení. A nakonec v důsledku této situace je žalovaná povinna hradit žalobkyni úroky z prodlení, které jsou pro ni likvidační, přičemž nikdy nemohla s těmito prostředky ani volně disponovat a z přijatého plnění ani nezískala jakýkoli majetkový prospěch, když po celou dobu držení těchto prostředků byla v nakládání s nimi omezena právními předpisy a jednáním České národní banky (tj. orgánu České republiky).

Takovýto stav je zjevně v rozporu s obecnými pravidly spravedlnosti a slušnosti, neboť Česká republika pouze v důsledku protiprávního postupu jejích orgánů a shody okolností v rigidním nastavení právních předpisů kolektivního investování získá od žalované majetkový prospěch, a to na úkor 60.000 fyzických a právnických osob (drobných investorů z kuponové privatizace), které byly poškozeny vytunelováním C.S.Fondů a mimo jiné fatálním selháním kontrolních mechanismů Ministerstva financí při tomto vytunelování. Tito podílníci v důsledku placení úroků z prodlení přijdou i o tu část ukradeného majetku, kterou se podařilo činností žalovaného získat zpět od ostatních škůdců.

Podmínky pro rozhodnutí o tzv. dělené odpovědnosti

17. V rozporu s dosavadní soudní praxí odvolací soud dospěl k závěru, že jsou dány výjimečné podmínky pro rozhodnutí o tzv. dělené odpovědnosti a nepřihlédl k argumentaci žalovaného, že tento postup nelze použít v případě, že by se tím výrazně zhoršilo postavení poškozeného. Tím se odchýlil od ustálené soudní praxe, podle níž, jestliže je primární zájem soustředěn k poškozenému a k ochraně jeho práv, přichází v úvahu dílčí odpovědnost pouze v situacích, kdy výsledky dokazování přesvědčivě dokládají, že ani rozhodnutím o dílčí odpovědnosti nebude zájem poškozeného a uspokojení jeho nároku na náhradu škody nikterak ohrožen. Teprve za splnění tohoto předpokladu lze podle účasti škůdců na způsobení škody

rozhodnout o jejich dílčí odpovědnosti (viz. např. sp.zn. 8 Tdo 317/2008, 8 Tdo 966/2015, 3 Tdo 1319/2013⁶).

Právní názor Odvolacího soudu, že po splnění povinnosti k náhradě škody jedním ze solidárně zavázaných dlužníků na základě soudního rozhodnutí, které bylo později zrušeno, lze v navazujícím řízení o vydání bezdůvodného obohacení rozhodnout o tzv. dělené odpovědnosti, je v rozporu s ustálenou praxí dovolacího soudu dané rozsudkem velkého senátu sp.zn. 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014, podle něhož poskytnutím plnění dle později zrušeného rozsudku povinnost i tomu odpovídající právo zaniká. Jednou zaniklé právo již nelze měnit.⁷

b) Otázky, které v rozhodování dovolacího soudu nebyly dosud vyřešeny

Přihlédnutí k námitce promlčení, vznesené v původním řízení ve vztahu k nové právní úpravě, dané ust. § 2997 odst. 1 a 2 NOZ.

18. Odvolací soud řešil otázku přijetí plnění na základě později zrušeného rozhodnutí ve vztahu k promlčení práva na náhradu škody, na které bylo plněno. Toto řešil ve vztahu k nové právní úpravě dané ustanovením § 2997 odst. 1 a 2 NOZ a 609 NOZ, neboť ke zrušení rozsudku, na základě kterého bylo plněno, došlo v roce 2014. Odvolací soud tak řešil otázky výkladu těchto ustanovení a vyložil je tak, že ustanovení § 2997 odst. 1 NOZ se nevztahuje na případy plnění promlčeného dluhu na základě později zrušeného rozhodnutí soudu. Tímto svým výkladem rozšířil okruh výjimek dle § 2997 odst. 2 NOZ, když si pomohl ustanovením § 609 odst. 1 NOZ a dovodil, že dlužník není dle NOZ povinen plnit promlčený dluh. Ve vztahu k právní úpravě dle NOZ však nebyla otázka aplikace ustanovení § 2997 odst. 1 a 2 NOZ v případě plnění promlčeného dluhu na základě soudního rozhodnutí dosud řešena, což v odůvodnění svého rozhodnutí uvádí i odvolací soud.

Právní otázky spojené s použitím § 609 odst. 1 věta první NOZ, ve kterém je uvedeno, že dlužník není povinen plnit promlčený dluh, a to ve vztahu k plnění dlužníka před účinností NOZ, a dále ve vztahu k posouzení, zda NOZ tímto ustanovením opouští historicky zakotvený princip promlčení, že v případě promlčení pohledávky povinnost k plnění nadále existuje.

19. Odvolací soud v napadeném rozsudku na mnoha místech z ustanovení § 609 odst. 1 věta první NOZ dovodil, že dlužník nebyl povinen plnit promlčený dluh. Podle názoru žalovaného nebyla v praxi dovolacího soudu dosud řešena otázka, zda v případě promlčení a plnění promlčeného dluhu před účinností NOZ lze vůbec § 609 odst. 1 věta první NOZ aplikovat ve vztahu k tomuto uskutečněnému plnění (na rozdíl od vzniku povinnosti plnění vrátit, pokud ke

⁶ Např. 8 Tdo 317/2008 Podle § 438 odst. 1 o.z. je pravidlem solidární odpovědnost více škůdců za škodu, tj. i za škodu způsobenou trestným činem spáchaným spolupachateli (§ 9 odst. 2 tr.zák.). Dílčí, resp. dělená odpovědnost více škůdců podle § 438 odst. 2 o.z. je výjimkou z tohoto pravidla a uplatní se jen v odůvodněných případech. Zásadním hlediskem pro takový výjimečný postup však nemůže být ani míra zavinění, ani podíl na prospěchu ze společné trestné činnosti každého z více škůdců, tedy spravedlivé vypořádání poměrů mezi škůdci podle účasti na způsobení vzniklé škody (§ 439 o.z.). Proto dílčí, resp. dělená odpovědnost více škůdců jako spolupachatelů trestného činu za škodu přichází v úvahu jen v situacích, kdy jejím uplatněním nebude nikterak ohrožen zájem poškozeného na uspokojení jeho nároku na náhradu škody

⁷ článek Doc. JUDr. Petra Lavického uveřejněném v Právních rozhledech č. 1/2015, na který soud upozornil při jednání dne 20.2.2018... „zrušení pravomocného rozsudku nemá za následek obživení již jednou zaniklého závazku. Důvodem není pouze to, že závazek zanikl, zanikl jednou provždy a nemůže již obživnout, ale opět především již několikrát zmíněná okolnost, že zrušení pravomocného rozsudku se hmotněprávní sféry nijak nedotýká

zrušení rozhodnutí, na základě kterého bylo plněno, došlo po nabytí účinnosti NOZ), jakož i otázka, zda skutečně v důsledku tohoto ustanovení nemá dlužník povinnost plnit a dochází tak k zániku dluhu (zánik hmotněprávního závazku).

Otázka významu skutečného spáchání trestného činu jako nezbytného předpokladu pro vznik odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup z důvodu nepodání trestního oznámení dle § 10 zák. č. 61/1996 Sb., a s tím spojeného odsouzení pachatelů jako podmínky pro počátek běhu promlčecí lhůty.

20. V praxi dovolacího soudu nebyla řešena ani otázka významu skutečného spáchání trestného činu jako nezbytného předpokladu pro vznik odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup z důvodu nepodání trestního oznámení dle § 10 zák. č. 61/1996 Sb., a s tím spojeného odsouzení pachatelů jako podmínky nezbytné pro počátek běhu promlčecí lhůty. Odvolací soud tuto otázku vyřešil tak, že pro odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem – nepodáním trestního oznámení dle § 10 odst. 2 zák. č. 61/1996 Sb., nemá rozsudek v trestní věci žádný význam a počátek běhu promlčecí lhůty neovlivňuje. Stejně tak nepřisoudil relevantní význam samotnému spáchání trestného činu s tím, že relevantní je pouze skutečnost, že neobvyklý obchod byl oznámen a FAU MF ČR nepodal trestní oznámení. Vyřešení této otázky je podle přesvědčení žalovaného nesprávné, když spáchání trestného činu a tomu odpovídající rozhodnutí v trestním řízení představuje nutnou podmínku k úspěšnému uplatnění nároku na náhradu škody z titulu nesprávného úředního postupu spočívajícím v nepodání trestního oznámení – viz dále.

Přípustnost rozhodnutí soudu o tzv. dělené odpovědnosti v řízení o vydání bezdůvodného obohacení po zaplacení celé náhrady škody

21. Odvolací soud řešil právní otázku, zda je možné, aby soud po zaplacení náhrady škody a zániku hmotněprávní povinnosti rozhodl v následném řízení o vydání bezdůvodného obohacení o tzv. dělené odpovědnosti vztahující se k zaniklému právu na náhradu škody a dospěl k závěru, že takové rozhodnutí je přípustné. Tato otázka nebyla v praxi dovolacího soudu dosud řešena.

Otázka posouzení rozporu s dobrými mravy při uplatnění práva na zaplacení úroku z prodlení z plnění, které bylo poskytnuto na základě později zrušeného rozsudku, kdy původní žalobce chce po zrušení rozsudku pokračovat ve sporu se státem s tím, že z hlediska hmotného práva plnění obdržel na existující právo.

Odvolací soud řešil právní otázku, zda uplatňované právo na úroky z prodlení v situaci, kdy žalovaný obdržel plnění od státu na základě později zrušeného rozsudku a vyčkává výsledku řízení o vydání bezdůvodného obohacení, je v rozporu s dobrými mravy a dospěl k závěru, že nikoliv. Žalovaný s tímto právním posouzením nesouhlasí, neboť nezohledňuje výjimečné okolnosti případu. I když částečně jde o důvod, kdy odvolací soud rozhodl v rozporu s ustálenou praxí zejména Ústavního soudu (viz výše), přesto žalovaný z opatrnosti uplatňuje i důvod, že tato otázka není v praxi dovolacího soudu dosud vyřešena, a to zejména z hlediska posouzení, že žalovaný se dostal do situace, kdy na něho bylo přeneseno riziko úroku z prodlení v důsledku nesprávného rozhodnutí soudu (totožnost účastníka řízení a orgánu, který neprávě rozhodl) a čistě formálním uplatňováním tohoto práva by tak byly podílové fondy připraveny i o tu část náhrady škody, kterou se podařilo získat od jiných subjektů.

c) Posouzení dovolacím soudem vyřešené právní otázky jinak

22. Tento dovolací důvod uplatňuje žalovaný ve vztahu:

- K posouzení otázky stavění běhu promlčecí lhůty, kdy soud prvního stupně i odvolací soud v souladu s názorem Nejvyššího soudu dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2014 č.j.: 30 Cdo 493/2013 dovodily, že ke stavění promlčecí lhůty došlo až momentem podání rozšíření žaloby ve vztahu k České republice, Ministerstvu financí (tj. až vymezením důvodů zakládajících odpovědnost státu za nesprávný úřední postup FAU MF ČR z důvodu nepodání trestního oznámení) a nikoliv již momentem podání původní žaloby vůči České republice, Ministerstvu spravedlnosti, (tj. vymezením škody a okolností jejího vzniku včetně důvodů odpovědnosti za nesprávný úřední postup notáře). Žalovaný navrhuje dovolacímu soudu, aby tuto otázku posoudil jinak, tj. že ke stavění promlčecí lhůty je postačující vymezení škody a události, ze které škoda vznikla (tento způsob řešení koresponduje také s názorem, na kterém odvolací soud založil své posouzení ve vztahu k počátku běhu promlčecí lhůty – dle odvolacího soudu postačuje vědomost poškozeného jen o škodě a odpovědném subjektu).
- K posouzení otázky odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup notáře, který byl v souladu s dosavadní praxí dovolacího soudu (např. rozhodnutí NS ČR 28 Cdo 349/2010 a 28 Cdo 2363/2009) posouzen tak, že stát v období od 1.1.1993 do 14.5.1998 za škodu nesprávným úředním postupem notáře neodpovídal. Žalovaný navrhuje dovolacímu soudu, aby tuto otázku posoudil jinak, tj. že stát v předmětném období za škodu z důvodu nesprávného úředního postupu notáře odpovídal.

23. Tyto dovolací důvody dále budou podrobně vymezeny v textu dalšího odůvodnění tohoto dovolání. Ve všech případech se žalovaný také dovolává porušení ústavního práva na spravedlivý proces.

d) Jde o právní otázku, která je v praxi dovolacího soudu řešena rozdílně

24. Z opatrnosti se žalovaný, in eventum dovolává i důvodu, že výše naznačené otázky jsou dovolacím soudem rozhodovány rozdílně, a to pro případ že by naznačené otázky řešil dovolací soud rozdílně, než žalovaný uvedl v citovaných judikátech.

C.

Nesprávnost právního posouzení rozsudku odvolacího soudu

25. Žalovaný rekapituluje namítané důvody nesprávného právního posouzení rozsudku odvolacího soudu, které jednak zakládají přípustnost dovolání a současně jsou každý sám o osobě důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí:

- 1) nesprávné právní posouzení ve vztahu k přihlédnutí k námitce promlčení – nesprávná aplikace ustanovení § 2997 odst. 1 a 2 a § 609 NOZ,
- 2) nesprávné právní posouzení v otázce samotného promlčení nároku na náhradu škody,
 - a) nesprávnost právního posouzení v otázce počátku běhu promlčecí lhůty z hlediska podmínky skutečného spáchání trestného činu a odsouzení pachatelů jako

nezbytného předpokladu odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup z důvodu nepodání trestního oznámení dle § 10 zák. č. 61/1996,

- b) nesprávnost právního posouzení v otázce počátku běhu promlčecí lhůty z hlediska podmínky dozvědět se o škodě a o osobě odpovědné za škodu (tj. nesprávné právní posouzení ustanovení § 31 zákona č. 58/1969 Sb.)
- c) nesprávné právní posouzení rozporu námitky promlčení s dobrými mravy,
- d) nesprávnost právního posouzení z hlediska stavění běhu promlčecí lhůty,
- 3) nesprávné právní posouzení ve vztahu k úvaze o možnosti rozhodnout o dělení odpovědnosti po zaplacení náhrady škody v řízení o vydání bezdůvodného obohacení,
- 4) nesprávné právní posouzení rozporu požadavku na úhradu úroků z prodlení s dobrými mravy,
- 5) nesprávné právní posouzení spočívající v porušení ústavně právních zásad a ústavně zaručených práv žalovaného – práva na spravedlivý proces, práva na rovný přístup soudu ve vztahu k účastníkům řízení, porušení zásady rovnosti,
- 6) nesprávné právní posouzení otázky odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup notáře.

AD 1) Nesprávnost právního posouzení ve vztahu k přihlédnutí k námitce promlčení

26. Odvolací soud věc nesprávně posoudil po stránce právní, když v řízení o vydání bezdůvodného obohacení přihlédl k námitce promlčení vznesené žalobcem v původním řízení o náhradu škody, neboť tak rozhodl v rozporu s ustanovením § 2997 odst. 1 a 2 NOZ. Odvolací soud při posuzování této otázky na rozdíl od soudu prvního stupně akceptoval jako východisko ustálenou judikaturu dovolacího soudu danou rozsudkem Velkého senátu NSČR č.j.: 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014, *když v bodě 29 rozsudku uvedl, že vycházejí z uvedených zcela ustálené rozhodovací praxe zastává i odvolací soud právní názor, že plnění přijaté podle pravomocného a později zrušeného rozsudku představuje v případě, že podle hmotného práva neexistovala povinnost k plnění, bezdůvodné obohacení vznikající okamžikem zrušení pravomocného rozsudku, podle něhož bylo plněno.* Ve skutečnosti však odvolací soud podle shora uvedených principů nepostupoval a rozhodl v rozporu s touto ustálenou praxí, když v novém řízení o vydání bezdůvodného obohacení k námitce promlčení přihlédl a uložil žalovanému povinnost vrátit poskytnuté plnění, ač tento plnění přijal na úhradu existující pohledávky na náhradu škody. V dalším odůvodnění napadeného rozsudku odvolací soud oslabuje závěry rozsudku Velkého senátu, když v bodě 30 napadeného rozsudku poukazuje na to, že projednávaná věc je specifická v tom, že žalovaná ve skutečnosti neměla dle hmotného práva povinnost k plnění, neboť pohledávka byla promlčena a byly splněny podmínky tzv. dělení odpovědnosti. Nesprávnost právního posouzení odvolacího soudu spočívá v následujícím:

- a. odvolací soud vyšel z ustanovení § 609 NOZ, věta první, podle něhož nebylo-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Na základě toho odvolací soud dovodil, že dlužník s ohledem na promlčení nebyl povinen plnit a ve vztahu k závěrům ustálené judikatury tak dovodil, že v konkrétním případě nebylo plněno na existující hmotněprávní závazek, protože tento dle dovolacího soudu v důsledku

promlčení neexistuje (viz odst. 52 napadeného rozsudku)⁸. **Uvedené ustanovení § 609 NOZ však v okamžiku plnění žalobce (12.12.2012) ještě neplatilo a navíc jej odvolací soud nesprávně vyložil.**

- b. odvolací soud opustil koncepci promlčení, která v podmínkách českého právního řádu historicky existuje a podle které v případě promlčení pohledávky (na rozdíl od prekluze) pohledávka nadále existuje a existuje i tomu odpovídající povinnost k plnění. V případě uplatnění námitky promlčení se pouze oslabuje povinnost k plnění v tom, že ji nelze v soudním řízení přiznat. **Povinnost k plnění však trvá, a pokud dlužník plní, plní svůj existující dluh.**
- c. odvolací soud se při aplikaci ustanovení § 2997 odst. 1, odst. 2 NOZ dopustil nepřijatelné interpretace tohoto ustanovení, když k taxativně stanoveným výjimkám pro povinnost vrátit plnění na úhradu promlčeného dluhu (donucení hrozbou, lest, zneužití závislosti a nesvéprávnost) přidal další výjimku, která však v zákoně obsažena není, a to výjimku plnění za základě pravomocného rozhodnutí, které bylo později zrušeno.

27. V konkrétním případě jde o plnění, které žalobce poskytl žalovanému po právní moci rozsudku Městského soudu v Praze jako náhradu škody, a to dne 12.12. 2012, tj. v době účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. (SOZ). Rovněž hmotněprávní důvod plnění – odpovědnost za škodu, vznikl v době účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. Žalovaný tak za účinnosti SOZ plnil povinnost, která mu vznikla rovněž za účinnosti SOZ. Z hlediska posouzení povinnosti žalovaného plnit v případě, že došlo k promlčení nároku na náhradu škody (tj. zda v době plnění byl či nebyl povinen plnit promlčený dluh), proto nelze použít ustanovení § 609 odst. 1 věta první NOZ, ale je třeba aplikovat ustanovení § 100 odst. 1 SOZ, *podle něhož právo se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době v tomto zákoně stanovené, k promlčení soud přihlédně jen k námitce dlužníka. Dovolá-li se dlužník promlčení, nelze promlčené právo věřiteli přiznat.* Z tohoto ustanovení vyplývá zcela jasná koncepce, že v případě promlčení dlužníka povinnost plnit nadále trvá, pouze tuto povinnost nelze uložit v soudním řízení.⁹

28. Na ustanovení § 609 odst. 1 věta první NOZ, že dlužník není povinen plnit promlčený dluh, přitom odvolací soud založil podstatu své argumentace, z jakého důvodu k námitce promlčení přihlédl. **Předmětné ustanovení však nebylo možné použít a odvolací soud nemohl dospět k závěru, že žalobce nebyl povinen plnit.**

29. I když ustanovení § 609 odst. 1, věta první NOZ obsahuje formulaci „*dlužník není povinen plnit*“, přesto uvedené ustanovení není odklonem od dlouhodobé historicky platné

⁸ Citovaný odstavce 52 napadeného rozsudku obsahuje závěrečné zhodnocení právních úvah: „V této situaci žalobkyně podle hmotného práva nebyla povinna žalované plnit, a pokud tak na základě předmětného rozsudku Městského soudu v Praze, který byl později zrušen dovolacím soudem, učinila, vzniklo tímto plněním žalované bezdůvodné obohacení, které je žalovaná povinna žalobkyni vydat“.

⁹ Občanský zákoník, Velký akademický komentář, Karel Eliáš a kolektiv, LINDE PRAHA a.s., 2008, str. 414 „Pokud dojde v konkrétním případě k naplnění skutkové podstaty promlčení (marné uběhnutí promlčecí doby spojené s nevykonáním subjektivního práva věřitele), právo se promlčí. V současné době je jak právní teorie, tak i praxe jednotná v otázkách právních důsledků promlčení práva. Samotným uplynutím promlčecí doby ve spojení s nevykonáním práva oprávněným subjektem se na právním vztahu dlužníka a věřitele v zásadě nic nemění. **Právo věřitele (byť promlčené) nadále existuje, povinnost dlužníka splnit dluh nadále trvá.** Věřitel tedy zůstává věřitelem i poté, co se jeho právo promlčelo a rovněž dlužníka tíží povinnost ke splnění dluhu. Subjektivní právo věřitele zůstává i po marném uplynutí promlčecí doby nadále vybaveno nárokem, jakožto kvalitativní složku subjektivního práva zaručující jeho vynutitelnost soudy či jiného příslušného orgánu, popř. vynutitelnost svépomocí oprávněného, jednostrannou kompenzací atd. V tomto směru je třeba poněkud korigovat občasné názory odborné literatury, z nichž se podává, že promlčením (sc. samotným uplynutím promlčecí doby) dochází k zániku žalovatelnosti práva (k zániku možnosti uplatnění práva u soudu). Tak tomuto ovšem není. Naopak, věřitel může své – byť promlčené – právo žalovat a vynucovat tak dlouho, dokud proti němu není dlužníkem účinně vznesena námitka promlčení

zásady, že v případě promlčení povinnost k plnění nadále trvá. Tomu odpovídá druhá věta předmětného ustanovení, podle něhož plnil-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil.¹⁰

30. Nelze proto souhlasit s právními závěry odvolacího soudu uvedenými např. v odstavci 34 rozsudku, že by žalovaný obdržel plnění, které mu podle hmotného práva nenáleželo, neboť povinnost dlužníka plnit, a tomu odpovídající právo věřitele na plnění i v případě promlčení pohledávky, existují. Nesprávný je z toho důvodu i závěr odvolacího soudu, podle něhož ustanovení § 609 věta druhá a 2997 odst. 1 NOZ je třeba vyložit tak, že se tato ustanovení nevztahují na plnění promlčeného dluhu, které bylo uloženo pravomocným a později zrušeným rozsudkem v řízení, v němž byla vznesena námitka promlčení. Tento závěr odvolacího soudu vytváří v důsledku interpretace zákona další výjimku z ustanovení § 2997 odst. 1 NOZ, která však v taxativním výčtu výjimek uvedených v ustanovení § 2997, odst. 2 NOZ není zahrnuta. Tento postup – rozšiřování taxativně uvedených výjimek o výjimky další, představuje nepřijatelnou tvorbu práva ze strany soudní moci na úkor moci zákonodárné. Pokud by zákonodárce chtěl, aby v rámci výjimek z ustanovení § 2997 odst. 1 NOZ platila i výjimka plnění na základě rozhodnutí, které bylo později zrušeno, potom by mu nic nebránilo, aby tuto výjimku do ustanovení § 2997 odst. 2 NOZ uvedl, když při přijímání nového zákona NOZ, na rozdíl od původní úpravy dané ustanovením § 455 SOZ, okruh výjimek stanovoval. To platí zejména za situace, kdy problém plnění na základě zrušeného rozhodnutí je problémem, který zde existuje několik desítek let, Nejvyšší soud jej opakovaně řešil a teprve v roce 2014 dospěl ke sjednocujícímu řešení danému citovaným rozsudkem Velkého senátu. Nelze proto dovodit, že by zákonodárce stanovení této výjimky opomenul. Pokud odvolací soud dospěl k další výjimce výkladem ustanovení § 2997 odst. 1 a 2 NOZ, potom se dle přesvědčení žalovaného dopustil nesprávného právního posouzení¹¹.

31. Odvolací soud navíc rozhodl v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, konkrétně rozhodnutím č.j: 28 Cdo 2176/2013, vztahující se k ustanovení § 455 SOZ (citované rozhodnutí se sice nevztahuje k nové právní úpravě dané ustanovením § 2997 odst. 1 a 2 NOZ, která již

¹⁰ Promlčení a prekluze v soukromém právu, Daniel Weinhold, Nakladatelství CHBECK Praha, 2015, Dikce předmětného ustanovení (dlužník není povinen plnit) je poněkud nešťastná. Promlčením totiž nedojde k zániku dlužníkovi povinnosti jako takové, ani nedojde k zániku subjektivního práva věřitele, které dlužníkove povinnosti odpovídá. Dlužníková povinnost je modifikována v důsledku oslabení nároku věřitele.

¹¹ III.ÚS 2264/13 Toto dotváření práva je třeba odlišit od právně politické představy soudce rozporné s platným právem, jejíž realizace by byla možná jen cestou změny zákona. Hranicí mezi tvorbou práva a (ještě) dotvářením práva je kritérium, zda bezdůvodná diferenciací mezi komparovanými skutkovými podstatami je vědomým rozhodnutím zákonodárce či nikoli. Soudce zásadně není oprávněn vyplnit vědomou mezeru v zákoně. To, zda šlo o vědomé či nevědomé rozhodnutí zákonodárce (mezeru vědomou či nevědomou), lze zjistit především jasně průkazným úmyslem zákonodárce; jde o skutečnou vůli zákonodárce (subjektivní historický výklad), nikoli o vůli, která se bude jen předpokládat (platí totiž presumpce opačná, předpoklad racionálního zákonodárce). Tímto způsobem lze tedy zodpovědět i související otázku, kdy lze aplikované ustanovení právního předpisu dotvořit a kdy má naopak být navrženo Ústavnímu soudu ke zrušení pro porušení principu rovnosti; je-li právní úprava zákonodárcem koncipována s vědomím teleologického rozporu, pak obecný soud či Ústavní soud nemůže toto řešení změnit, ale může dojít jen ke zrušení právního předpisu. Dojde-li však k následné změně faktického stavu či právního řádu, která teprve způsobí či značně zesílí rozpornost zkoumaného ustanovení s teleologickým pozadím právního řádu, obecně nelze již hovořit o tom, že tento stav byl zákonodárcem chtěn, když se rozhodoval za zcela jiných podmínek; pak dotváření práva obecně přípustné je, přičemž lze hovořit o tzv. následné mezeře v zákoně. Mezerou v zákoně, způsobitou být řešenou cestou dotváření práva, se rozumí neúplnost zákona proti-plánová (z hlediska záměru zákonodárce).

stanoví taxativně výjimky, přesto na uvedené rozhodnutí žalovaný poukazuje¹²).

32. Rovněž jako nesprávné je třeba odmítnout i úvahy odvolacího soudu založené na argumentaci, že nelze akceptovat, aby žalobce přišel o námitku promlčení z důvodu nesprávného rozhodnutí soudu s poukazem na zásadu rovnosti a obecných zásad spravedlnosti. Tato úvaha nemůže být dostatečným důvodem pro to, aby se soud odklonil od platné právní normy a je v rozporu s principem předvídatelnosti práva a legitimního očekávání. Naznačené argumenty mohou snad být důvodem pro změnu zákona, ale nikoliv důvodem, aby se soud odklonil od platné právní normy a vytvořil další výjimku, jež v zákoně uvedena není. Úvahy odvolacího soudu již vůbec nemají místo tam, kde účastníkem řízení je stát a tvrzené nesprávné rozhodnutí vydal soud, který je rovněž orgánem státu, tj. stát sám svým rozhodnutím způsobil vzniklou situaci.

33. Nelze přitom přehlédnout, že v daném případě nelze postup pro řešení důsledků plnění promlčeného dluhu na základě zrušeného soudního rozhodnutí považovat za otázku chybějící právní úpravy nebo otázku spojenou s nedostatkem v právní úpravě, která by vyžadovala doplnění soudním výkladem. Zákodárce s takovými případy zjevně při tvorbě právního řádu počítal a vytvořil nástroje, které osobě, která z důvodu zrušeného soudního rozhodnutí uhradila promlčený dluh, umožňují nápravu takového stavu vůči tomu, kdo za vyvolání takové situace odpovídá. Je zásadní, že promlčený dluh i nadále existuje a dlužník svým plněním pouze plní to, co věřiteli skutečně dluží, takže věřiteli přijetím promlčeného dluhu nemůže vzniknout bezdůvodné obohacení a dlužníkovi v důsledku takového plnění věřiteli nevzniká žádná skutečná škoda. Pokud však dlužník plnil promlčený dluh z důvodu vydaného soudního rozhodnutí, které bylo posléze zrušeno, došlo výlučně k pochybení při vydání soudního rozhodnutí, kdy promlčenému dluhu byla přiznána soudní vykonatelnost, ačkoli z důvodu námítky promlčení neměl soud tuto vykonatelnost přiznat (aniž by tak věřitel získal jakýkoli neoprávněný prospěch na úkor dlužníka, byla dlužníku pochybením soudu způsobena újma ve vztahu k vynucení úhrady tohoto dluhu). Je tedy zřejmé, že v této situaci dochází ke vzniku určitého odpovědnostního vztahu pouze mezi dlužníkem a soudem, který vadně rozhodl. Pro tyto případy je pak dlužníku poskytnuta možnost ochrany prostřednictvím odpovědnosti státu za nezákonná rozhodnutí dle zákona č. 82/1998 Sb.

34. Pro úplnost žalovaný dále uvádí, že plnění na základě pravomocného rozsudku nelze považovat za donucení hrozbou ve smyslu § 2997 odst. 2 NOZ, neboť donucením hrozbou je třeba rozumět hrozbu tělesného nebo duševního násilí vyvolávajícím důvodnou obavu ve smyslu § 587 odst. 1 NOZ.¹³ Plnění na základě soudního rozhodnutí není vynuceno bezprávnou výhružkou. Navíc v konkrétním případě plnil žalobce 2 měsíce před uplynutím lhůty k plnění, tj. dobrovolně (srov. též § 256 o.s.ř.).

¹² 28 Cdo 2176/2013 - V projednávané věci žalobce v řízení o vydání bezdůvodného obohacení rovněž na základě později zrušeného rozhodnutí plnil na promlčený dluh. Jeho žaloba byla však zamítnuta s poukazem na ustanovení § 455 Obč. zák., který stanovuje, že bezdůvodným obohacením není přijetí promlčeného dluhu. Přesto dovolací soud dovodil, že pokud v projednávaném případě žalobce plnil na základě nařízené exekuce, ač tato exekuce být za dané procesní situace pro nedostatky exekučního titulu zastavena, avšak současně plnil na titul mající podporu v hmotném právu, tj. ve smlouvě o úvěru, nelze dovodit, že by žalovaná toto plnění nabyla bezdůvodně. V této souvislosti rovněž dovolací soud poukázal na skutečnost, že pokud by nesprávným rozhodnutím soudu ohledně námítky promlčení vznikla žalobci škoda dle zákona č. 82/1998, může případnou újmu uplatnit.

¹³ C.H. BECK komentář – Petrov Výtisk Beran a kolektiv 2017 – str. 2977

AD 2) Nesprávné právní posouzení k otázce samotného promlčení nároku na náhradu škody

35. Žalovaný trvá na tom, že k -promlčení nároku na náhradu škody nedošlo, tudíž plnění nebylo poskytnuto na promlčený dluh. Odvolací soud dospěl k opačnému závěru, ale jeho právní posouzení je nesprávné.

a) nesprávnost právního posouzení v otázce počátku běhu promlčecí lhůty z hlediska podmínky skutečného spáchání trestného činu a odsouzení pachatelů jako nezbytného předpokladu odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup z důvodu nepodání trestního oznámení dle § 10 zák. č. 61/1996,.

36. Žalovaný trvá na tom, že promlčecí lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody vůči ČR nemohla začít běžet před 11.8.2000, jak nesprávně dovodil odvolací soud, neboť k tomu, aby promlčecí lhůta mohla začít běžet, musí být splněny všechny předpoklady odpovědnosti za škodu způsobené nesprávným úředním postupem. Odvolací soud tyto nezbytné předpoklady odpovědnosti za škodu neposuzoval. V případě odpovědnosti státu za škodu z důvodu nesprávného úředního postupu spočívajícím v nepodání trestní oznámení podle § 10 odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb. jsou těmito nezbytnými předpoklady a) nesprávný úřední postup spočívající v nepodání trestního oznámení, b) vznik škody a c) příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a vznikem škody, která může být dána pouze tehdy, pokud trestný čin, pro který mělo být trestní oznámení podáno, byl skutečně spáchán. Spáchání trestného činu je proto podmínkou, bez které nemůže být dána odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepodání trestního oznámení. Pokud trestný čin spáchán nebyl, nemůže stát z důvodu nepodání trestního oznámení podle § 10 odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb., odpovídat za škodu, i když by v době, kdy trestní oznámení mělo být podáno, podezření ze spáchání trestného činu existovalo. Skutečné spáchání trestného činu musí být přitom zjištěno kvalifikovaným způsobem v trestním řízení (§ 135 odst. 1 o.s.ř.). Odpovědnost státu za škodu z důvodu nesprávného úředního postupu spočívajícím v nepodání trestní oznámení podle § 10 odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb. proto nutně předpokládá, aby v trestním řízení ve vztahu k osobám, jež se přímo podílely na vyvedení finančních prostředků, bylo vysloveno, že se trestný čin stal.

37. Soud prvního stupně se touto argumentací nezabýval vůbec. Odvolací soud se předmětnou argumentací zabýval, avšak velmi povrchně, když námitku odmítl v podstatě pouze s poukazem na to, že sám žalobce podal žalobu v roce 2003 a nikoliv až v roce 2007 a že pro úspěšné uplatnění nároku nepotřeboval vědět výsledek trestního řízení. Toto odůvodnění je však zcela nedostatečné, neboť neřeší podstatu problému a stejným způsobem jako soud prvního stupně argumentuje žalovanému, že podal žalobu již v roce 2003, může žalovaný argumentovat tak, že odvolací soud svým rozsudkem ze dne 3.9.2009 č.j.30 Co 379/2005-544 (v pořadí druhý rozsudek odvolacího soudu v řízení o náhradu škody) zamítl žalobu pro předčasnost. V původním řízení navíc stávající žalobce výslovně namítal, že žaloba je předčasná. Nelze proto odmítnout argumentaci žalovaného, že promlčecí lhůta nemůže začít běžet dříve, než jsou splněny všechny předpoklady odpovědnosti za škodu, včetně skutečného spáchání trestného činu, poukazem na to, že žalobce podal žalobu před právní mocí rozsudku, jímž pachatelé trestného činu byli odsouzeni. Rovněž je nesprávný argument, že žalovaný pro podání žaloby nepotřeboval znát výsledek trestního řízení, neboť podmínkou odpovědnosti státu za škodu v těchto případech je, že prostředky, které měly být zajištěny, skutečně pochází z trestné činnosti, což musí být vysloveno právě v trestním řízení.

38. Stejně tak neobstojí ani argumentace odvolacího soudu, že v rozsudku Nejvyššího soudu z 25.6.2014 sp.zn. 30 Cdo 493/2013 se dovolací soud otázkou výsledku trestního řízení ve vztahu k odsouzení pachatelů nezabýval. Jak žalovaný uvedl ve svém odvolání proti rozsudku soudu I. stupně, v původním řízení o zaplacení náhrady škody před vynesením rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 493/2013 nebyla uvedena argumentace uplatněna, a proto ji nemohl Nejvyšší soud v tomto svém rozsudku ani zohlednit. Před vynesením rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 493/2013 žalobce v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 20 C 44/2000 totiž netvrdil, že by se žalovaný dozvěděl rozhodné skutečnosti významné pro promlčení dříve, než z doručené obžaloby. Teprve po vynesení rozsudku Nejvyššího soudu sp.zn. 30 Cdo 493/2013, jakož i v tomto řízení o vydání bezdůvodného obohacení, žalovaný začal tuto argumentaci uplatňovat.

39. Odvolací soud nesprávně posoudil otázku počátku běhu promlčecí lhůty po stránce právní, když dovodil, že subjektivní promlčecí lhůta začala běžet předtím, než bylo vůbec v trestním řízení najisto postaveno, že se trestný čin stal, a že zajištění prostředků dle § 79a tr.řádu provedené v návaznosti na toto trestní oznámení by vedlo k vrácení převedených prostředků podílovým fondům, tzn. předtím, než bylo seznatelné, že jednáním FAU MFCR vůbec byly naplněny základní předpoklady odpovědnosti.

40. Promlčecí lhůta ve vztahu k specifické odpovědnosti státu za škodu z titulu, že nepodal včas trestní oznámení podle zákona č. 61/1996 Sb., a nedošlo tak k zajištění finančních prostředků na účtu, nemůže tak začít běžet dříve, než **je pravomocným rozsudkem v trestním řízení najisto postaveno, že se trestný čin stal a převáděné prostředky byly výnosem z trestné činnosti**. Bez takového rozhodnutí v trestním řízení není totiž vůbec jisté, že na straně státu k nesprávnému úřednímu postupu skutečně došlo, neboť pokud by byli potenciální pachatelé trestného činu zproštěni obžaloby, o nesprávný úřední postup by se v konečném důsledku nemohlo jednat a případné dřívější zajištění finančních prostředků podle § 79a tr. řádu by nemohlo vést k navrácení těchto prostředků podílovým fondům. *V případě potenciálního zproštění obžaloby u osob podílejících se na vyvedení finančních prostředků (takové rozhodnutí nikdy není možné zcela vyloučit) by žalobce nemohl odpovídat za škodu z důvodu nepodání trestního oznámení (podezření by se v takovém případě nenaplnilo a o trestný čin by se nejednalo) a žalovaný se tak ani nemohl dozvědět, že stát za škodu odpovídá.*

41. Bez toho, že v trestním řízení bude potvrzeno spáchání trestného činu odsouzením jeho pachatelů, není najisto postaveno, že prostředky, které měly být zajištěny podle § 79a tr. řádu, jsou opravdu výnosem z trestné činnosti a že i v případě jejich zajištění by bylo možné je poškozenému vrátit. Pokud by totiž bylo v trestním řízení rozhodnuto, že se trestný čin nestal, potom by se postup FAU MF ČR (tj. nepodání trestního oznámení) ukázal jako správný a stát by nemohl odpovídat za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Pravomocný rozsudek v trestním řízení vyslovující, že byl skutečně spáchán trestný čin sice není podmínkou pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty v případech, kdy se poškozený domáhá náhrady škody přímo vůči pachateli (v *takovém případě nárok na náhradu škody vůči pachateli existuje nezávisle na odsouzení a pachatel odpovídá za škodu i bez takového odsouzení*)¹⁴, ale v případě, kdy se poškozený domáhá náhrady škody vůči státu za to, že neučinil kroky směřující k zajištění finančních prostředků dle §79a trestního řádu, je zjištění skutečného spáchání trestného činu v trestním řízení nebytné. Bez toho by totiž žalovaný finanční prostředky z účtu, na kterém by byly zajištěny, získat nemohl. V případě, že by finanční prostředky byly zajištěny dle § 79a trestního řádu (stav, ke kterému mělo dojít), ale nedošlo by k odsouzení pachatelů, muselo by se zajištění zrušit a příkaz k převodu prostředků do zahraničí provést. Samotné zajištění

¹⁴ Např. 25 Cdo 1990/2012 nebo 25 Cdo 871/2002 – v těchto případech však šlo o odsouzení osob, vůči kterým se náhrady škody poškozený domáhal přímo, a tudíž odsouzení není podmínkou pro vznik nároku na náhradu škody.

prostředků na účtu dle § 79a tr. řádu je prozatímní opatření a neznamená ještě definitivní odejmutí majetku osobě, která je vlastníkem účtu. Příkaz k úhradě, který není v souladu se zákonem 61/1996 Sb. proveden, sám o sobě postupem dle § 79a tr. řádu nezaniká, tj. je pouze pozastaven a nikoliv zrušen¹⁵ **V konkrétním případě k pravomocnému odsouzení pachatelů došlo až dne 27.2.2007**, přičemž teprve tímto odsouzením bylo vysloveno, že se trestný čin skutečně stal. Tímto rozhodnutím byla najisto postavena otázka, že podezření ze spáchání trestného činu (pro které byl FAU MFČR povinen podat trestní oznámení) bylo důvodné a tedy že stát odpovídá za škodu, takže by se tyto prostředky v případě jejich zajištění podle § 79a tr. řádu vrátily poškozenému¹⁶. Do doby pravomocného odsouzení pachatelů by prostředky zajištěné v souvislosti s trestním stíháním dle § 79a tr. řádu žalovanému nikdo nevrátil, ale zůstaly by zajištěny na účtu a vyčkávalo by se výsledku trestního řízení. Do okamžiku pravomocného odsouzení pachatelů zde pro stát stále existovala možnost, že se podezření nepotvrdí a postup FAU ČR, na jehož správnosti žalobce zatvrzele trvá i v současné době, by se nakonec ukázal jako správný (tj. že k podání trestního oznámení nebyl povinen, neboť podezření nebylo důvodné).

42. Argumentace odvolacího soudu je v otázce promlčení postavena na předpokladu, že závěr o odpovědnosti žalovaného za způsobenou škodu je jednoduchý a pro podání žaloby postačovala znalost skutečnosti, že finanční prostředky byly převedeny do zahraničí, a že FAU MF ČR nevyužil možnosti podat trestní oznámení dle § 10 odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb. Zcela přitom pomíjí, že žalobce nesprávný úřední postup FAU MF ČR odmítá a tvrdí, že v rozhodné době 72 hodin od přijetí oznámení nemělo Ministerstvo financí informace zakládající podezření z trestného činu. V případě neodsouzení pachatelů by žalobce jistě namítal i to, že podezření se nenaplnilo a tudíž stát nemůže za škodu odpovídat. I když žalovaný (v řízení o náhradu škody žalobce) podal rozšíření žaloby již v roce 2003, podal jej ve své podstatě **předčasně**, neboť o povinnosti žalobce (v původním řízení žalovaného) k náhradě škody nemohlo být rozhodnuto dříve, než pachatelé byli pravomocně odsouzeni. Žalobce přitom žalobu podával na základě informací z obžaloby, poté, co mu byla doručena, a to proto, že z podání obžaloby vyplynula vyšší pravděpodobnost rozhodnutí o trestněprávní odpovědnosti podezřelých a tedy i o vyšší pravděpodobnost vyhodnocení postupu FAU MFČR (nepodání trestního oznámení k zahájení tohoto trestního stíhání) jako nesprávného úředního postupu.

43. V konkrétním případě jde o případ obdobný situacím, které byly v judikatuře Nejvyššího soudu již řešeny, tj. jak posoudit nároky na náhradu škody vůči státu v případech, kdy je vydáno sice nezákonné rozhodnutí, ale v novém řízení, v němž původně bylo nezákonné rozhodnutí vydáno, se věc vyvine tak, že je vydáno rozhodnutí, které je po věcné stránce stejné jako původní nezákonné rozhodnutí. Tak například rozhodnutím soudu je prohlášen konkurs a toto rozhodnutí bylo jako nezákonné zrušeno. V novém řízení je konkurs znovu prohlášen. Poškozený se nemůže domáhat náhrady škody s ohledem na zrušené původní rozhodnutí o prohlášení konkursu, protože ten byl následně stejně prohlášen. **Judikatura tak dovodila, že je v takových**

¹⁵ Viz Nález Ústavního soudu I.ÚS 2485/13, podle něhož peněžní prostředky na účtu u banky, zajišťované podle § 79a trestního řádu, představují majetek ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Protokol"), resp. podle čl. 11 Listiny, a zajištění samotné je opatřením zasahujícím do základního práva na pokojné užívání majetku. Jedná se ovšem o prostředek pouze dočasný, svou povahou zatímni a zajišťovací, nepředstavující konečné rozhodnutí ve věci. Nelze tudíž mluvit o "zbavení majetku" ve smyslu druhé věty odst. 1 článku 1 Protokolu, nýbrž pouze o opatření týkající se "užívání majetku" ve smyslu odst. 2 citovaného ustanovení (srovnej rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Handyside proti Spojenému Království ze 7. prosince 1976, č. 5493/72, Série A č. 24 - § 62). Obdobně i Nález Ústavního soudu II.ÚS 642/07.

¹⁶ Tak např. v rozsudku Nejvyššího soudu ČR 28 Cdo 3742/2010 se uvádí: V některých případech je třeba pro posouzení otázky vzniku odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím vyčkat výsledku dalšího řízení, přičemž výsledek dalšího řízení je rozhodující především tam, kde škodu představuje přímo uložená povinnost (například uložení pokuty či odnětí věci).

případech třeba zohlednit konečný výsledek řízení. Obdobně pokud odpovědnost státu za škodu je založena na tom, že stát porušil svoji povinnost podat trestní oznámení podle zákona č. 61/1996Sb., a tím nedošlo k zajištění prostředků na účtu v GIROCREDIT podle § 79a tr. řádu, **může stát za nesprávný úřední postup Ministerstva financí odpovídat pouze za předpokladu, že nakonec dojde k odsouzení pachatelů, čímž bude potvrzeno, že prostředky, které měly být podle § 79a tr. řádu zajištěny, jsou výnosem z trestné činnosti a poškozený je po odsouzení pachatelů mohl získat zpět. Jinými slovy i v tomto konkrétním případě může stát odpovídat za škodu pouze se zohledněním konečného výsledku řízení (trestního řízení vůči pachatelům)**¹⁷. Stát nemůže odpovídat pouze se zřetelem k tomu, že nebylo vydáno prozatímní opatření dle § 79a tr. řádu, bez ohledu na konečný výsledek trestního řízení, v jehož rámci mělo být opatření dle § 79a tr. ř. vydáno, zvláště pokud toto trestní stíhání a odsouzení pachatelů v konkrétním případě proběhlo. **Potom je ovšem rozhodující pro počátek běhu promlčecí lhůty zjištění, kdy k tomuto pravomocnému odsouzení nakonec došlo.**

44. Soudy proto při rozhodování o povinnosti žalobce k náhradě škody měly vyčkat pravomocného odsouzení pachatelů, neboť obdobně jako v případě řešeném rozsudkem sp.zn. 28 Cdo 3742/2010 nemohly soudy řešit otázku správnosti vyměření daní, tak v konkrétním případě nemohly řešit otázku, zda by v případě podání trestního oznámení dle § 10 odst. 2 zák. č. 61/1996 Sb. došlo či nedošlo k odsouzení pachatelů. Již vůbec tuto otázku nemohl řešit žalovaný. O vině a trestu rozhodují pouze soudy v trestním řízení (§135 o.s.ř.).

¹⁷ 25 Cdo 593/2003: Podmínka nezákonného rozhodnutí (§ 8 odst. 1 zákona) nemůže být v daném případě splněna tím, že rozhodnutí Celního ředitelství O. ze dne 31. 7. 1998 byla rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 6. 1999, sp. zn. 22 Ca 444/98, zrušena a věci byly vráceny tomuto orgánu k dalšímu řízení. Řízení po jejich zrušení totiž pokračuje, neboť Celní ředitelství O. rozhodnutím ze dne 31. 8. 1999 - vázán právním názorem soudu - dříve vydaná rozhodnutí Celního úřadu O. ze dne 15. 5. 1998 podle § 50 odst. 6 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zrušilo, a Celní úřad O. dne 13. 9. 2000 vydal v totožných celních řízeních (zahájených dne 16. 2. 1995) nová tři rozhodnutí (dodatečné platební výměry), jimiž žalobci bylo podle § 46 odst. 7 tohoto zákona doměřeno clo a DPH ve shodné výši jako v původních platebních výměrech; proti těmto rozhodnutím podal žalobce odvolání, o nichž ke dni rozhodování odvolacího soudu nebylo rozhodnuto. Za tohoto stavu se dovolací soud ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že předchozí rozhodnutí celních orgánů nebyla konečnými rozhodnutími v předmětných celních řízeních, neboť o tom, zda žalobce je povinen dodatečně celní dluh (včetně DPH) zaplatit, bude teprve v probíhajícím a dosud pravomocně neskončeném celním řízení rozhodnuto.

30 Cdo 594/2013 Otázka dalšího vývoje řízení však může být relevantní pro zjišťování vzniku škody, eventuálně příčinné souvislosti, nikoli již z hlediska existence nezákonného rozhodnutí. Byť se tedy může ukázat nezákonné rozhodnutí v dalším řízení jako věcně správné, na jeho nezákonnosti ve smyslu § 8 zák. č. 82/1998 Sb. to nic nemění – například zmíněné rozhodnutí nepříslušného městského úřadu zůstává z pohledu § 8 zák. č. 82/1998 Sb. nezákonným. Novým rozhodnutím, v němž se již příslušný úřad s původním rozhodnutím po věcné stránce ztotožnil, došlo k „legalizaci“ následku tohoto rozhodnutí (odebrání zvířat), nikoli rozhodnutí jako takového, a mezi tvrzenou škodou a nezákonností daného rozhodnutí nemůže být proto dán poměr příčiny a následku

28 Cdo 3742/2010: V některých případech je třeba pro posouzení otázky vzniku odpovědnosti státu za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím vyčkat výsledku dalšího řízení, přičemž výsledek dalšího řízení je rozhodující především tam, kde škodu představuje přímo uložená povinnost (například uložení pokuty či odnětí věci).

30 Cdo 190/2013 V některých případech je podle výše uvedené judikatury Nejvyššího soudu třeba zohlednit konečný výsledek řízení, a to především tam, kde škodu představuje přímo uložená povinnost (například uložení pokuty či odnětí věci). Jde o situace, kdy se zrušené rozhodnutí přes jeho nezákonnost ve výsledku ukáže být po věcné stránce správným – pokud bylo takové rozhodnutí zrušeno, ale jeho výrok byl totožný s výrokem konečného rozhodnutí ve věci. Například ve věci rozhodnuté rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. 25 Cdo 917/2007, bylo nejprve rozhodnutí městského úřadu o odebrání týraných zvířat jako nezákonné z důvodu nedostatečného odůvodnění, nezahájeného správního řízení a nepříslušnosti městského úřadu. Již věcně i místně příslušným úřadem pak bylo opět rozhodnuto o odebrání zvířat. V takovém případě pak žalobci nemohla vzniknout škoda spočívající ve snížení jeho majetkového stavu o hodnotu těchto zvířat, neboť jejich odebrání bylo posléze příslušným úřadem legalizováno

45. V této souvislosti považuje žalovaný za velmi významný nálezn Ústavního soudu IV. ÚS 642/05 z 28.8.2007, který řešil v souvislosti s počátkem běhu promlčecí lhůty pojem tzv. objektivizace vzniklé škody. Nález Ústavního soudu dovozuje, že promlčecí lhůta nemůže začít běžet předtím, než je škoda a její výše, včetně naplnění předpokladů nutných pro založení odpovědnosti za tuto škodu, objektivizována. Jinak by byl žalobce nucen uplatňovat i právo na náhradu takové škody, u které není jisté, **jestli mu právo na její náhradu vznikne, resp. jestli nastanou všechny podmínky vzniku odpovědnosti žalovaného za způsobenou škodu.**¹⁸

46. Obdobně v souzené věci k objektivizaci škody ve vztahu k odpovědnosti žalobce došlo až pravomocným odsouzením přímých pachatelů, neboť bez tohoto odsouzení ještě nebyly seznatelné všechny podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem. Žalovaný si nemohl být jist, zda pachatelé budou postaveni před soud a odsouzení či nikoliv. **Nemohla proto ani začít běžet promlčecí lhůta.**

b) Nesprávnost právního posouzení v otázce počátku běhu promlčecí lhůty z hlediska podmínky dozvědět se o škodě a o osobě odpovědné za škodu (tj. nesprávné právní posouzení ustanovení § 22 zákona č. 58/1969 Sb.)

47. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dovozuje, že subjektivní promlčecí lhůta začíná běžet okamžikem, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že mu vznikla škoda a kdo za ni odpovídá, tedy kdy zjistí takové skutkové okolnosti, z nichž (krom určení odpovědného subjektu) lze dovodit vznik škody a orientačně (přibližně) její rozsah. Dovozuje, že postačuje orientační vědomost poškozeného o škodě, její výši a o tom, kdo za ni odpovídá, na jejímž základě je možné učinit pravděpodobnostní úsudek o možnosti úspěšného uplatnění práva na náhradu škody. Jde-li o počátek subjektivní promlčecí lhůty podle ustanovení § 22 odst. 1 zákona č. 58/1968 Sb., odvíjí se počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty od vědomosti poškozeného o tom, že mu škoda v určité (orientační) výši vznikla a že za ni odpovídá stát, nikoliv však o vědomosti o samotném nesprávném úředním postupu. V této souvislosti odvolací soud odkázal na rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006 sp. zn.: 25 Cdo 1793/2004 ze dne 16.10.2013, sp. zn.: 28 Cdo 1687/2012 (správně 28 Cdo 1607/2012). Z těchto rozhodnutí odvolací soud dovodil, že žalovaný **nepotřeboval znát skutečnosti o nesprávném úředním postupu.** Žalovaný si je vědom toho, že v dovolání nemůže uplatňovat námitky proti skutkovým zjištěním odvolacího soudu. I přes to trvá na tom, že rozhodné skutečnosti, ze kterých mohl učinit pravděpodobný závěr o odpovědnosti žalované za škodu z důvodu nepodání trestního oznámení, se nemohl dozvědět dříve, než zjistil skutečnosti, ze kterých mohl dovodit, že rozhodnutím FAÚ MF ČR nepodat trestní oznámení a uvolnit tak převod prostředků do zahraničí, bylo v rozporu s ustanovením § 10 odst. 2 zák. č. 61/1996 Sb., tj. že FAÚ MF ČR mělo v rozhodné době 72 hodin od přijetí oznámení dostatek informací o tom, že jde o podezření z trestného činu. **Žalovaný jako poškozený by tak musel znát, jaké skutečnosti FAÚ MF ČR v rámci šetření oznámení o neobvyklém obchodu v rozhodné době 72 hodin od přijetí oznámení zjistil. Žalovaný však neznal a ani nemohl znát, co konkrétně FAÚ MF ČR v rozhodné době**

¹⁸ IV. ÚS 642/05: Podle Ústavního soudu byl okamžikem „objektivizace“ škody a její výše v předmětné věci okamžik nabytí právní moci rozhodnutí, jímž stát aproboval povinnost stěžovatele uhradit obhájci příslušnou částku jako náhradu nákladů obhajoby, čímž stát stvrdil i výši škody, která stěžovateli v souvislosti s postupem státu vznikla. Od tohoto okamžiku bylo postaveno najisto nejen to, že vznikla škoda a kdo za ni odpovídá, ale též jaká je její skutečná a soudně vymahatelná výše. Nelze naopak připustit závěr, podle kterého promlčecí lhůta počala běžet v okamžiku, kdy si stěžovatel nemohl být jist, že požadovaná částka představuje skutečnou výši škody. To již z důvodu, že institut promlčení nároku se bezprostředně váže na jeho vymahatelnost, resp. uplatnitelnost u soudu. Výklad přijatý v napadeném rozsudku krajského soudu by totiž stěžovatele stavěl do pozice, kdy by byl vlastně nucen vůči státu uplatnit nárok na náhradu „imaginární“ výše škody.

72 hodin od přijetí oznámení zjistil, a to mimo jiné i proto, že činnost tohoto útvaru MF ČR je v režimu důsledného utajení. Známo bylo, že FAU MF ČR nevyužil možnosti podat trestní oznámení. Důvody takového jeho postupu však známy nebyly a již vůbec nebylo známo, jaké skutečnosti tento speciální útvar při šetření neobvyklého obchodu skutečně zjistil. Pokud proto v konkrétním případě žalovaný neznal konkrétní skutečnosti, které zjistil FAU MF ČR v rámci šetření neobvyklého obchodu ve lhůtě 72 hodin od přijetí oznámení, nemohl ani učinit závěr o tom, že ze strany FAU MF ČR zvolený postup (nepodat trestní oznámení) byl nesprávný a zakládající splnění jednoho z předpokladu odpovědnosti státu za škodu. Žalovaný tak proto nemohl ani učinit pravděpodobnostní závěr o tom, že stát za škodu odpovídá.

V této souvislosti nutno zdůraznit, že jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud se dopustily vážného procesního pochybení, pokud bez náležitého odůvodnění zamítly návrh žalovaného na výslech bývalého předsedy představenstva Ing. Víta Vařeky, ač svůj závěr o počátku běhu promlčecí lhůty založily na tom, že právě Ing. Vít Vařeka, jako předseda představenstva, věděl o rozhodných skutečnostech před 11.8.2000. takový závěr ovšem učinit nemohly bez toho, aniž by jej vyslechly a náležitě provedený důkaz hodnotily¹⁹.

48. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně nerespektoval ustálenou judikaturu dovolacího soudu, že pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty musí poškozený znát skutečnosti, ze kterých lze dovodit všechny předpoklady pro odpovědnost státu za škodu nesprávným úředním postupem, včetně skutečností zakládajících tzv. nesprávný úřední postup. Odvolací soud v tomto směru nesprávně vyložil judikáty Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 1793/2004, resp. 28 Cdo 1607/2012, na které odvolací soud odkazuje, a ze kterých rozhodně nelze dovodit právní závěr, který učinil odvolací soud, tj. že poškozený nemusel mít vědomost o nesprávném úředním postupu. Z uvedených judikátů pouze vyplývá, že promlčecí lhůta počíná běžet od okamžiku, kdy poškozený nabude vědomost, že mu vznikla škoda, a že za ni odpovídá stát, neznamená to však, že poškozený nemusí vědět o všech předpokladech odpovědnosti za škodu, včetně samotného nesprávného úředního postupu a příčinné souvislosti mezi nesprávným úředním postupem a vzniklou škodou. Je přitom evidentní, že poškozený nemusí mít 100% vědomost o rozhodných skutečnostech, nicméně musí být schopen učinit alespoň pravděpodobnostní závěr, tj. závěr s pravděpodobností vyšší než 50%. Žalovaný byl subjektem, který byl dozorován Ministerstvem financí a nemohl předpokládat, že rozhodnutí FAU MF ČR bylo chybné, když navíc stát jak v původním řízení, tak i v tomto řízení, se vytrvale brání tím, že k žádnému pochybení z jeho strany nedošlo. Pokud stát i v dnešní době trvá na tom, že nedošlo k pochybení, tak v letech 1997-2000 musel být jeho postoj ještě více vyhraněný ve prospěch správnosti rozhodnutí FAU MF ČR nepodat trestní oznámení.

49. Odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, přitom v podstatné části své argumentace vycházely z podání učiněných v řízení vedeném u Krajského soudu v Hradci Králové ve věci žaloby na náhradu škody proti Plzeňské bance sepsaných advokátem, a nikoliv žalovaným. Tím

¹⁹ I US 2568/07 Z žádného ustanovení občanského soudního řádu neplyne, že by - v rámci hodnocení důkazů - poznatky výslechem účastníků získané musely vždy nutně (a priori) být pro soud méně spolehlivé, méně významné, nevěrohodné apod. (než poznatky dovozené z jiného důkazního prostředku). Výslech účastníka je dle ust. § 125 o. s. ř. jedním z řady v úvahu přicházejících důkazních prostředků a musí být hodnocen jako důkaz každý jiný ad hoc s tím, že event. závěr o té které míře spolehlivosti, významnosti, věrohodnosti apod. z něj získaných poznatků je až součástí jeho hodnocení ve smyslu ust. § 132 o. s. ř. (soud pak musí vždy uvést, jakými úvahami se při hodnocení důkazu svědeckou výpovědí řídil (ust. § 157 odst. 2 o. s. ř.)); nelze z logiky věci hodnotit a priori důkaz, který soud ještě neprovedl.

rozhodl v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu 25 Cdo 2168/2015 ze dne 25.5.2016²⁰, že znalost rozhodných skutečností musí být prokázána přímo poškozenému a nikoliv jeho právnímu zástupci.

50. Nesprávnost právního posouzení počátku běhu promlčecí lhůty v případě odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívající v nepodání trestního oznámení podle § 10 odst. 2 zákona č. 61/1996 Sb. tak spočívá právě v nesprávné úvaze odvolacího soudu, že k tomu, aby začala běžet promlčecí lhůta, se nemusí poškozený dozvědět o tzv. nesprávném úředním postupu. V této souvislosti odvolací soud (ve shodě se soudem

prvého stupně) odkázal na judikát Nejvyššího soudu sp. zn.: 28 Cdo 1607/2012²¹, který ovšem zcela nesprávně vyložil a dovodil z něho závěry, které z tohoto judikátu učinit nelze. Z předmětného rozhodnutí Nejvyššího soudu rozhodně nevyplývá, že by se poškozený nemusel pro počátek běhu promlčecí lhůty dozvědět o nesprávném úředním postupu, resp. o skutečnostech zakládajících nesprávný úřední postup. Předmětné rozhodnutí řešilo otázku ztrátu hodnoty zajištěného osobního automobilu, který byl poškozenému vydán až mnoho let poté, co došlo k zastavení trestního stíhání a co již nebylo tohoto automobilu třeba k trestnímu stíhání. Odvolací soud dovodil, že nárok na náhradu škody je promlčen, neboť poškozený vyzýval soud k vydání automobilu a ten byl vydán až mnoho let poté, co soud výzvu obdržel. Odvolací soud dovodil, že poškozený věděl o nesprávném úředním postupu (průtahy ve vydání osobního automobilu), tudíž marně uplynula 3-letá promlčecí lhůta. Nejvyšší soud se s tímto názorem neztotožnil a uvedl, že počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty se odvíjí od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o škodě a o tom, že za tuto škodu odpovídá stát. Pokud se v citovaném rozhodnutí uvádí, že počátek běhu promlčecí lhůty se neodvíjí od okamžiku, kdy se poškozený dozví o nesprávném úředním postupu samotném, neznamená to, že by poškozený nemusel o nesprávném úředním postupu vědět vůbec. Skutečnosti zakládající nesprávný úřední postup jsou zcela jistě rozhodující pro splnění podmínky, aby se poškozený dozvěděl o tom, že za škodu odpovídá stát, resp. že odpovědnost státu za škodu je minimálně pravděpodobná. V tomto konkrétním případě však znalost poškozeného o nesprávném úředním postupu předcházela jeho vědomosti o škodě. Nejvyšší soud potom vyhověl dovolání poškozeného, že počátek běhu promlčecí lhůty je třeba odvíjet od okamžiku, kdy se dozvěděl o škodě a o tom, že za škodu odpovídá stát a nikoliv od okamžiku, kdy se dozvěděl o nesprávném úředním postupu samotném. Rozhodně však nelze toto rozhodnutí interpretovat jako rozhodnutí, ze kterého by bylo možné dovozovat, že pro počátek běhu promlčecí lhůty není třeba, aby poškozený věděl skutečnosti zakládající nesprávný úřední postup, neboť nesprávný úřední postup je prvořadou podmínkou pro to, aby si poškozený mohl učinit pravděpodobný úsudek o odpovědnosti státu za škodu. Výše uvedené závěry platí i pro rozhodnutí 25 Cdo 1793/2004, ve kterém poškozený rovněž o nesprávném úředním postupu věděl dlouho předtím, než mu škoda vznikla.

51. Jak vyplývá z odůvodnění citovaných rozhodnutí dovolacího soudu, vztahují se na případy, kdy poškozený věděl o nesprávném úředním postupu a teprve později se dozvěděl o škodě. V takovém případě nelze odvíjet počátek běhu promlčecí lhůty od okamžiku, kdy se

²⁰ 25 Cdo 2168/2015 Při stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty k uplatnění nároku na náhradu škody nelze ztotožňovat okamžik rozhodný pro skutečnou vědomost poškozeného o škodě a o odpovědném subjektu s okamžikem, kdy o těchto skutečnostech nabyla vědomost jiná osoba než poškozený, např. advokát, který na základě plné moci zastupoval poškozeného v jiném řízení.

²¹ 28 Cdo 1607/2012 Počátek běhu subjektivní promlčecí doby, v níž musí být uplatněny nároky na náhradu škody způsobené nesprávným úředním postupem, se odvíjí od okamžiku, kdy se poškozený o škodě dozvěděl, tedy kdy prokazatelně získal vědomost o tom, že došlo k jejímu vzniku a že za ni také stát odpovídá. Neodvíjí se naopak od vědomosti žalobce o nesprávném úředním postupu samotném, tj. od vědomosti, že nastala škodná událost. Ta totiž nemusí časově spadat vjedno s okamžikem vzniku škody.

dozvěděl o nesprávném úředním postupu, ale až od okamžiku, kdy se dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ní odpovídá.

52. V případě žalovaného je však situace odlišná v tom, že se o škodě dozvěděl dříve, než zjistil skutečnosti, ze kterých lze učinit pravděpodobnostní závěr o tom, že nepodání trestního oznámení představuje tzv. nesprávný úřední postup dle zákona č. 59/1969 Sb., a že tímto postupem mu stát způsobil škodu. V této souvislosti je napadené rozhodnutí dále v rozporu s rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR ze dne 1.4.2014 25 Cdo 2071/2014, *podle něhož počátek subjektivní promlčecí lhůty nutno spojit s okamžikem znalosti poškozeného o takových informacích – okolnostech vzniku škody, na jejichž základě si je poškozený schopen vytvořit pravděpodobný úsudek o tom, která konkrétní osoba za škodu odpovídá. Počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty nastává v okamžiku, kdy poškozený má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou.* Obdobně neobstojí napadené rozhodnutí ve vztahu k rozhodnutí 33 Odo 477/2001²². Ve světle uvedených rozhodnutí Odvolací soud otázku počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty neposuzoval a náležitě si neujasnil, které skutečnosti jsou pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty rozhodné. Tím zatížil své rozhodnutí nesprávným právním posouzením i z hlediska počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty a dospěl k nesprávnému závěru, že promlčecí lhůta začala běžet před 11.8.2000.

c) Nesprávné právní posouzení rozporu námitky promlčení s dobrými mravy

53. Odvolací soud neshledal námitku promlčení uplatněnou v původním řízení v rozporu s dobrými mravy, když dovodil, že za určitých okolností může být sice námitka promlčení uplatňována v rozporu s dobrými mravy, avšak pouze ve výjimečných případech, přičemž výjimečné okolnosti spočívající např. ve zneužití práva na úkor účastníka, který marně uplynutí promlčecí doby nezavinil, v konkrétním případě neshledal. Žalovaný považuje posouzení, zda výkon práva v konkrétním případě je či není, v rozporu s dobrými mravy za posouzení právní, nikoliv skutkové (viz odůvodnění přípustnosti dovolání ve vztahu k této otázce). Žalovaný je přesvědčen, že odvolací soud nepřihlédl ke všem zvláštním okolnostem případu (viz specifikace těchto skutečností v odůvodnění přípustnosti dovolání u této otázky), kdy stát, tím, že přes výslovné upozornění banky nezabránil převodu příslušné částky do zahraničí, ač tu možnost měl, a nezabránil tak škodě velkého rozsahu na majetku velkého množství podílníků, přispěl ke vzniku škodu podstatným způsobem. Nelze proto souhlasit s hodnocením odvolacího soudu, že podíl na škodě ze strany státu ve vztahu k ostatním škůdcům je minimální. Žalovaný nevidí rozdíl v hodnocení podílu mezi selháním Finančně analytického útvaru Ministerstva financí a depozitářem. Oba subjekty mohly stejným způsobem zabránit převodu finančních prostředků a neučinily tak. Není proto důvod vycházet z toho, že podíl depozitáře je výrazně vyšší než podíl státu. Neodpovídá rovněž skutečnosti, že by se podařilo do předmětných fondů z celkové škody 1.236.000.000,- Kč vrátit 1.256.000.000,- Kč.

54. Odvolací soud nepřihlédl ke specifickým okolnostem postavení žalovaného ve vztahu k Ministerstvu financí v rozhodné době, kdy Ministerstvo financí ve vztahu k žalovanému plnilo funkci dozorového orgánu s velkými pravomocemi. Tato okolnost sama o sobě je dostatečným důvodem pro to, aby žalovaný v rozhodné době neuplatňoval nárok na náhradu škody vůči svému dozorovému orgánu, pokud nemá dostatečnou jistotu, že skutečně došlo k nesprávnému úřednímu postupu. Odvolací soud rovněž zcela pominul argumentaci žalovaného, že v rozhodné

²² 33 Odo 477/2001 Pro počátek běhu dvouleté subjektivní lhůty k uplatnění práva na náhradu škody je rozhodné, kdy se poškozený dozví o již vzniklé škodě (nikoli tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá. Při posuzování otázky, kdy se poškozený dozvěděl o škodě, je třeba vycházet z prokázané vědomosti poškozeného o vzniklé škodě (nikoli z jeho předpokládané vědomosti o této škodě).

době byl žalovaný ujišťován, že k pochybení ze strany FAÚ Ministerstva financí nedošlo, a že tudíž neměl ze zákona právní prostředky k tomu, aby převod finančních prostředků do zahraničí zastavil. Podmínky vymezené odvolacím soudem citovanými rozhodnutími Nejvyššího soudu, že námitka promlčení je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by byl v dané situaci zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby nepřiměřeně tvrdým postihem, ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva, resp. že námitka je prostředkem umožňujícím poškodit jiného účastníka právní vztahu, zatímco dosažení vlastního smyslu a účelu sledované právní normou by zůstalo vedlejší a z hlediska jednající by bylo bez významu, jsou proto v konkrétním případě dány. To, že žalovaný podal žalobu vůči svému dozorujícímu orgánu až po zvážení všech okolností, kdy již disponoval vyšším stupněm jistoty, nemůže být důvodem toho, že by podílové fondy představující majetek velkého množství fyzických osob – podílníků – ztratily nárok obdržet příslušnou náhradu škody od státu.

55. Podle přesvědčení žalovaného rozhodl odvolací soud v rozporu s dále uvedenými rozhodnutími Ústavního soudu, resp. Nejvyššího soudu, na něž v průběhu řízení žalovaný poukazoval:

- *Nález II. ÚS 309/95, ve kterém Ústavní soud dovodil, že ustanovení § 3 Občanského zákoníku, dle kterého výkon práv nesmí být v rozporu s dobrými mravy (nyní § 2 odst. 3 obč.zák.), platí i pro výkon práva vznést námitku promlčení. Podle nálezu Ústavního soudu I. ÚS 643/04 mohou nastat situace (např. v poměru mezi nejbližšími příbuznými), že uplatnění této námitky je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby bylo nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil.*
- *Nález Ústavního soudu II.ÚS 2062/14, podle něhož vznesení námitky promlčení zásadně dobrým mravům neodporuje; mohou však nastat situace, kdy její uplatnění je výrazem zneužití práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. Specifickou skupinu případů tvoří ty, v nichž byla námitka promlčení vznesena státem.*
- *Nález I. ÚS 2216/09, ve kterém Ústavní soud zdůrazňuje: Bylo především povinností obecných soudů, aby při svém rozhodování vzaly do úvahy případný rozpor státem vznesené námitky promlčení s dobrými mravy. Obecné soudy tak měly skrze aplikaci ust. § 3 odst. 1 obč. zák. posoudit státem vznesenou námitku promlčení jako nemravnou a v souladu s čl. 1 odst. 1 a čl. 4 Ústavy České republiky poskytnout ochranu základním právům stěžovatelek (čl. 11 odst. 1 Listiny). Navíc v posuzovaném případě měla být ochrana vlastnického práva stěžovatelek zesílena i tím, že se jednalo o specifický (privatizační) vztah mezi jednotlivcem a státem, v němž stát, i přes soukromoprávní povahu samotného převodu majetku (kupní smlouva), rozhodoval a vůči stěžovatelkám (resp. jejich právním předchůdcům) působil převážně ve vrchnostenském (mocenském) postavení (rozhodování Ministerstva pro správu národního majetku a jeho privatizaci). Proto obecné soudy měly důvodnost a mravnost státem vznesené námitky promlčení posoudit i z hlediska narušení principu důvěry druhého účastníka privatizačního vztahu v rozhodovací činnost orgánů státu a presumpci její správnosti, což však neučinily.*
- *Nálezu IV. ÚS 262/10, ve kterém Ústavní soud konstatuje: Již jen z rekapitulace řízení před obecnými soudy, již byl věnován odstavec II. tohoto nálezu, je zřejmé, že posuzovaný případ byl značně komplikovaný, a to dokonce do té míry, že se samotným obecným soudům dlouho nedařilo o žalobě stěžovatelky rozhodnout - jak vidno, zvláště nalézací soud při posuzování věci několikrát osciloval mezi hraničními body*

trajektorie vymezené výrokem: promlčeno - nepromlčeno. Jiná je ovšem situace ohledně hodnocení námitky promlčení, a to prubířským kamenem dobrých mravů. Ke konkrétnímu vztahu dobrých mravů a vedlejším účastníkem vznesené námitky promlčení v odůvodnění svého rozhodnutí ze dne 30. 6. 2009 Okresní soud v Jičíně uvedl: "Soud dospěl k závěru, že dovolání se námitky promlčení není v rozporu s dobrými mravy. Jak bylo konstatováno shora, žalobkyně již v květnu 1990 věděla o definitivně vzniklé škodě na svém zdraví, disponovala takovými informacemi o okolnostech vzniku škody, z nichž mohla dovodit odpovědnost určitého zdravotnického zařízení, když na její léčbě se v té době podílely pouze dvě zdravotnická zařízení tj. ta, jež uvedla v žalobě. Pokud žalobkyně podala žalobu až po uplynutí dvouleté promlčecí doby, zanedbala sama ochranu svých práv, a proto nelze dospět k závěru, že by vznesení námitky promlčení bylo zneužitím práva a tudíž by bylo v rozporu s dobrými mravy." Krajský soud v Hradci Králové se touto relací následně samostatně nezabýval, zrekapituloval názor okresního soudu. Podle názoru Ústavního soudu se ovšem oba soudy s daným vztahem vypořádaly nedostatečně, když se omezily pouze na strohá konstatování rádooby "objektivizovaných" zjištění, aniž přihlédly ke konkrétním okolnostem případu, nevyjímaje ani tu skutečnost, že to byly samy obecné soudy, kdo onu prezentovanou "lapidárnost" objektivizovaných skutečností značně zpochybnil.

- Nálezu Ústavního soudu I. ÚS 1737/08, podle něhož obecné soudy musí nejprve rozpoznat, která základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo zachováno z obou základních práv co nejvíce, a není-li to možné, pak dát přednost tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip. Povinnost obecných soudů rozpoznat základní právo a poskytnout mu ochranu platí tím spíše v případě, kdy v posuzovaném vztahu svědčí základní právo toliko jedné straně sporu, zatímco druhé straně žádné hmotné základní právo (přirozeně vyjma práva na spravedlivý proces) nesvědčí a vzhledem k okolnostem ani svědčit nemůže, resp. v jejím postavení se odráží toliko ústavní princip, nikoliv hmotné subjektivní základní právo.
- V daném případě přichází v úvahu možný konflikt základního práva stěžovatele s principem právní jistoty, který je v právním řádu konkrétně reprezentován například též institutem promlčení. Principu právní jistoty, který by v předmětné situaci ve svých důsledcích mohl svědčit vedlejším účastníkům, se však lze dovolávat a lze ho považovat za korektiv ochrany legitimního očekávání pouze za situace, kdy se jej dovolává subjekt v dobré víře. Není-li subjekt v dobré víře, nemůže v jeho případě působit ani princip právní jistoty jakožto korektiv ochrany legitimního očekávání.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR 25 Cdo 4223/2016, podle něhož pro závěr o rozporu jednání s dobrými mravy je rozhodující, zda celková situace, v níž byla námitka promlčení uplatněného nároku vznesena, se vzhledem ke všem konkrétním okolnostem jeví jako zneužití institutu promlčení na úkor toho, kdo svůj nárok u soudu uplatnil opožděně, a nemusí přitom jít jen o aktivní jednání zabraňující včasnému podání žaloby.

56. Odvolací soud přistoupil k posouzení námitky žalovaného vztahující k rozporu uplatnění námitky promlčení s dobrými mravy pouze formálně s tím, že výjimečné okolnosti neshledal, a že zájem 60.000 podílníků je menší, než zájem všech občanů České republiky. Tento argument zcela pomíjí, že stát se dopustil hrubé chyby a měl by za to nést důsledky.

d) Nesprávnost právního posouzení z hlediska stavění běhu promlčecí lhůty

57. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně při posouzení otázky stavění promlčecí lhůty vycházel z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25.6.2014 č.j.: 30 Cdo 493/2013-863, který byl pro tyto soudy závazný. V tomto svém rozhodnutí Nejvyšší soud dospěl k závěru, že ke stavění běhu promlčecí lhůty v konkrétním případě nedošlo již podáním původní žaloby vůči

České republice – Ministerstvu spravedlnosti dne 22.2.2000, ale až podáním rozšíření žaloby ze dne 11.8.2003, kdy žalobce tutéž škodu požadoval rovněž ve vztahu k nesprávnému úřednímu postupu Ministerstva financí – Finančně analytického útvaru. Jakkoliv si je žalovaný vědom toho, že dovolací soud bude pravděpodobně tuto otázku považovat za vyřešenou, přesto si dovoluje předložit argumenty, pro které se domnívá, že by tato otázka měla být posouzena jinak.

58. Žalovaný vychází z toho, že již žalobou ze dne 22.2.2000 požadoval vůči České republice – Ministerstvu spravedlnosti náhradu škody, která mu byla způsobena tím, že z jeho majetku byla neoprávněně odvedena částka 1.236.284.000,- Kč. Podáním ze dne 11.8.2003 učinil pouze to, že tutéž škodu požadoval nahradit vůči České republice – Ministerstvu financí, tj. totožnému subjektu. I když v předmětném podání ze dne 11.8.2003 uvedl i další důvody, pro které požaduje náhradu škody, přesto právní účinky stavění promlčecí lhůty dané ustanovením § 112 SOZ nastaly. Podle ustanovení § 112 SOZ, uplatní-li věřitel v promlčecí době právo u soudu nebo u jiného příslušného orgánu a v zahájeném řízení řádně pokračuje, promlčecí doba od tohoto uplatnění po dobu řízení neběží. Žalovaný již žalobou ze dne 22.2.2000 uplatnil právo na náhradu škody vůči České republice, byť se tohoto práva domáhal vůči Ministerstvu spravedlnosti. Žalovaný proto navrhuje, aby dovolací soud posoudil tuto právní otázku jinak, než učinil v rozsudku ze dne 25.6.2014 č.j.: 30 Cdo 493/2013-863. V této souvislosti odkazuje žalovaný na nálezy Ústavního soudu III. ÚS 2551/16 ze dne 27.3.2018.²³

59. V žalobě podané dne 22.2.2000 žalovaný popsal vzniklou škodu a skutečnosti, ze kterých mu škoda vznikla, tj. že mu byly odčerpány finanční prostředky z jeho účtu a popsal i způsob, jak tyto prostředky byly odčerpány. V žalobě rovněž uvedl, že za tuto škodu odpovídá stát. Žalovaný je přesvědčen, že takto popsané okolnosti jsou dostačující k tomu, aby došlo ke stavění běhu promlčecí lhůty z hlediska ustanovení § 112 SOZ. Žalovaný je toho názoru, že pro to, aby nastal účinek předvídaný ustanovením § 112 SOZ (stavění běhu promlčecí lhůty) není nezbytné, aby uváděl důvody, ve kterých spatřuje nesprávný úřední postup. Tyto důvody je možné předložit později jako doplnění žaloby, což také žalovaný učinil.

AD 3) Nesprávné právní posouzení ve vztahu k úvaze o možnosti rozhodnout o dělení odpovědnosti po zaplacení náhrady škody v řízení o vydání bezdůvodného obohacení

60. Odvolací soud věc nesprávně posoudil rovněž ve vztahu k posouzení otázky možnosti rozhodnout o tzv. dělení odpovědnosti za škodu způsobenou více škůdci v řízení o vydání bezdůvodného obohacení. V této souvislosti odvolací soud sice přiznal rozhodnutí soudu o tzv. dělení odpovědnosti konstitutivní účinek, nicméně již se nevypořádal s důsledky, které takový konstitutivní účinek nevyhnutelně znamená. V případě odpovědnosti za škodu způsobenou více subjekty primárně nastává odpovědnost společná a nerozdílná. Pouze ve zcela výjimečných případech může soud rozhodnout, že škůdce nahradí škodu podle své účasti na škodlivém

²³ Nález Ústavního soudu č.j.: III ÚS 2551/16 – Jinak řečeno, jednotlivé relevantní prvky (okolnosti) v rámci určité události (v obecném smyslu) by měly být v žalobě vymezeny na základě hledisek, která však v danou chvíli nemusí být žalobci známa, protože ta autoritativně stanoví soud až na konci řízení svým rozhodnutím. Z toho plyne, že není žalobcovou povinností skutek správně kvalifikovat po právní stránce, pak nemůže mít za povinnosti za všech okolností vědět, jaké všechny skutečnosti jsou právně relevantní a tak není možné je bez dalšího sankcionovat promlčením za to, že jeho původní skutková tvrzení nebyla z hlediska příslušné skutkové podstaty zcela úplná. Z výše uvedeného je zřejmé, že nikoliv každá změna skutkových tvrzení v žalobě, nebo jejich doplnění zakládá změnu skutku (v tom smyslu, že by šlo o skutek jiný, resp. nový), byť by se to přísně vzato také jevílo. Dle názoru Ústavního soudu je třeba řešit tuto otázku s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu (a v tom rámci s přihlédnutím ke konkrétní právní úpravě dotvářené judikaturou), obecně pak platí, že aby šlo o tentýž skutek, musí nově uváděné skutečnosti vycházet ze stejné životní události a alespoň co do své podstaty se shodovat s původně uváděnými a to zejména ve vztahu k tzv. následku.

následku. Z povahy věci takto může soud rozhodnout pouze v situaci, kdy dosud nedošlo k zániku práva poškozeného na náhradu škody. Pokud již právo zaniklo, nelze jej již dodatečně měnit, a to ani rozhodnutím soudu²⁴. Již vůbec tak nelze činit v jiném řízení, než v řízení o náhradě škody.

61. Odvolací soud rozhodoval o tzv. dělené odpovědnosti již v podmínkách platnosti nového občanského zákoníku. Měl by se proto řídit novou právní úpravou danou ustanovením § 2915 NOZ. Soud prvního stupně zcela pominul, že podmínky dělené odpovědnosti stanovené v ustanovení § 2915 odst. 2 NOZ jsou podstatně přísnější, než byly v ustanovení § 438 odst. 2 SOZ. Koncepce dělené odpovědnosti na základě rozhodnutí soudu se posunula směrem k větší výjimečnosti, když zákonodárce použil pro podmínky, kdy soud může rozhodnout o dělené odpovědnosti tzv. důvody zvláštního zřetele hodné, a navíc stanovil další omezující podmínky. Odvolací soud zcela pominul dosavadní judikaturu, která stanoví, že rozhodnutí o tzv. dělené odpovědnosti nemůže být na újmu poškozenému²⁵. V situaci, kdy škoda přesáhla částku 1 mld. Kč, nelze rozhodně uvažovat, že by se poškozený mohl domoci náhrady škody po jednotlivých škůdcích, zvláště pokud se v případě dalších škůdců jedná o fyzické osoby bez majetku, resp. právnickou osobu, která již dávno zanikla (UMANA s.r.o.).

Odvolacího soud dospěl k závěru, že po splnění povinnosti k náhradě škody jedním ze solidárně zavázaných dlužníků na základě soudního rozhodnutí, které bylo později zrušeno, lze v navazujícím řízení o vydání bezdůvodného obohacení rozhodnout o tzv. dělené odpovědnosti. Tento názor je nesprávný, neboť nerespektuje, že poskytnutím plnění povinnost dlužníka, a tomu odpovídající právo věřitele, zanikne. Naznačený právní názor je tak v rozporu s ustálenou praxí dovolacího soudu dané rozsudkem Velkého senátu sp.zn. 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014, podle něhož poskytnutím plnění dle později zrušeného rozsudku povinnost i tomu odpovídající právo zaniká. Jednou zaniklé právo již nelze měnit.²⁶

AD 4) Nesprávné právní posouzení rozporu požadavku na úhradu úroků z prodlení s dobrými mravy

62. Odvolací soud dospěl k závěru, že požadavek na zaplacení úroku z prodlení v rozporu s dobrými mravy není, když obecně poukázal na skutečnost, že žalovaný mohl žalobkyni plnit

²⁴ článek Doc. JUDr. Petra Lavického uveřejněném v Právních rozhledech č. 1/2015, na který soud upozornil při jednání dne 20.2.2018... „zrušení pravomocného rozsudku nemá za následek obživnutí již jednou zaniklého závazku. Důvodem není pouze to, že závazek zanikl, zanikl jednou provždy a nemůže již obživnout, ale opět především již několikrát zmíněná okolnost, že zrušení pravomocného rozsudku se hmotněprávní sféry nijak nedotýká.

²⁵ Např. 8 Tdo 317/2008 Podle § 438 odst. 1 o.z. je pravidlem solidární odpovědnost více škůdců za škodu, tj. i za škodu způsobenou trestným činem spáchaným spolupachateli (§ 9 odst. 2 tr.zák.). Dílčí, resp. dělená odpovědnost více škůdců podle § 438 odst. 2 o.z. je výjimkou z tohoto pravidla a uplatní se jen v odůvodněných případech. Zásadním hlediskem pro takový výjimečný postup však nemůže být ani míra zavinění, ani podíl na prospěchu ze společné trestné činnosti každého z více škůdců, tedy spravedlivé vypořádání poměrů mezi škůdci podle účasti na způsobení vzniklé škody (§ 439 o.z.). Proto dílčí, resp. dělená odpovědnost více škůdců jako spolupachatelů trestného činu za škodu přichází v úvahu jen v situacích, kdy jejím uplatněním nebude nikterak ohrožen zájem poškozeného na uspokojení jeho nároku na náhradu škody

²⁶ článek Doc. JUDr. Petra Lavického uveřejněném v Právních rozhledech č. 1/2015, na který soud upozornil při jednání dne 20.2.2018... „zrušení pravomocného rozsudku nemá za následek obživnutí již jednou zaniklého závazku. Důvodem není pouze to, že závazek zanikl, zanikl jednou provždy a nemůže již obživnout, ale opět především již několikrát zmíněná okolnost, že zrušení pravomocného rozsudku se hmotněprávní sféry nijak nedotýká.

ihned po zrušení předmětného rozsudku. Dovodil, že z právní úpravy nevyplývá, že by žalovaný nemohl plnit bez dalšího soudního rozhodnutí. Zcela přitom pominul argumenty žalované, že postupoval způsobem předvídaným právě sjednocenou soudní praxí danou rozsudkem Velkého senátu sp. zn.: 31 Cdo 3309/2011 a nezohlednil výjimečnost zcela ojedinělého případu, když navíc na straně žalobce výjimečné okolnosti zohlednil a na straně žalovaného nikoliv. Tím je napadený rozsudek nevyvážený a v rozporu s obecně uznávanou ideou spravedlnosti. K nesprávnosti právního posouzení napadeného rozhodnutí v této části žalovaný dále odkazuje na důvody rozporu s dobrými mravy specifikovanými v odůvodnění přípustnosti dovolání pro tuto otázku.

63. Žalovaný je a byl přesvědčen o tom, že z hlediska hmotného práva žalobce plnil svoji hmotněprávní povinnost k náhradě škody, žalovaný toto plnění přijal a jeho právo na náhradu škody zaniklo. Z právní úpravy ani z citovaného rozhodnutí Velkého senátu nevyplývá, že pokud by žalovaný poskytnuté plnění po zrušení rozsudku vrátil, obnovilo by se bez dalšího jeho zaniklé právo na náhradu škody. Žalovaný je naopak přesvědčen, že pokud by plnění vrátil, ač k tomu nebyl povinen, jeho právo na náhradu škody by se neobnovilo²¹ a mohl by se nanejvýše domáhat vůči žalobci práva na vrácení plnění z titulu bezdůvodného obohacení. Takový postup by však pro žalovaného představoval riziko aplikace § 2997 odst. 1 Obč. zákoníku, podle něhož právo na vrácení plnění nemá ani ten, kdo jiného obohatí s vědomím, že k tomu není povinen.

64. Žalovaný postupoval způsobem, který je v souladu s běžnou praxí v případech zrušení pravomocného rozsudku, na jehož základě bylo již plněno, pouze s tím rozdílem, že se jedná o výjimečně vysokou částku náhrady škody. Pokud se ukáže, že nárok žalobkyně na zaplacení náhrady škody byl skutečně promlčen, a že k tomuto promlčení lze přihlédnout v řízení o vydání bezdůvodného obohacení, potom se do této situace žalovaná dostala nesprávným rozhodnutím soudu, neboť bez původního soudního rozhodnutí by nedošlo k zaplacení předmětné částky. Žalovaný se tak výhradně rozhodováním soudu jako státního orgánu dostal do situace, kdy na něho bylo přeneseno riziko úroku z prodlení. Za dané situace nelze nevidět, že požadovat vysoké úroky z prodlení vůči žalované je v rozporu s dobrými mravy, neboť stát i v případě, že došlo k promlčení nároku, je jedním ze subjektů odpovědným za škodu a rozhodně nelze považovat za mravné, pokud připraví podílové fondy i o tu náhradu škody, kterou se jim podařilo získat zpět od jiných subjektů. Nelze rovněž přehlédnout argumenty, které odvolací soud nevzal v úvahu, že celé plnění měl žalovaný ve zvláštním režimu a vyčkával rozhodnutí soudu. Bezprostředně po vyhlášení rozsudku Odvolacího soudu částku na jistinu vrátil (viz potvrzení MFČR ze dne 19.12.2018).

65. Nelze souhlasit s argumentací odvolacího soudu, že si žalovaný započel vysokou částku na úroky od Plzeňské banky. Žalovaný žádné úroky od Plzeňské banky neobdržel, když v roce 2004 pod tlakem okolností pohledávku postoupil třetímu subjektu, neboť si nemohl dovolit pokračovat ve vleklém soudním sporu proti správci konkurzní podstaty Plzeňské banky a.s. Žalovaný nemohl předvídat, že po postoupení pohledávky správce konkurzní podstaty nakonec spornou pohledávku na náhradu škody uzná v celém rozsahu a soud vydá rozsudek pro uznání. Žalovaný proto z důvodu postoupení pohledávky obdržel pouze cenu postoupené pohledávky představující cca 60% způsobené škody na jistinu.

66. Žalovaný svojí žalobou o vydání bezdůvodného obohacení uspěl v celém rozsahu, avšak pouze a jedině z důvodu, že soud nakonec přihlédl k námitce promlčení, nikoliv z důvodu, že by stát za škodu věcně neodpovídal. Důkazy provedené v soudním řízení naopak prokazovaly, že odpovědnost státu za škodu v tomto konkrétním případě dána je, a po věcné stránce byla proto původní žaloba žalovaného vůči České republice po právu. Námitka promlčení byla navíc posuzována soudy opakovaně, věc byla u Nejvyššího soudu celkem třikrát a teprve v třetím svém rozhodnutí se Nejvyšší soud vyjádřil k námitce promlčení tak, že nelze považovat podání

původní žaloby vůči České republice za dostatečný důvod pro stavění běhu promlčecí lhůty. Žalovaný byl však přesvědčen, že jeho právo promlčeno nebylo z jiných důvodů a chtěl v soudním sporu pokračovat, tj. chtěl realizovat ústavou zaručené právo na spravedlivý proces.

67. Žalovaný nemůže souhlasit s právním názorem Městského soudu v Praze, že správným postupem mělo být vrácení žalované částky České republice. S přihlédnutím k závěrům daným konstantní soudní praxí vycházející z rozhodnutí velkého senátu č.j.: 31 Cdo 3309/2011 ze dne 23.4.2014, vrácení předmětné částky by představovalo rezignaci na to, že žalovaný obdržel plnění na existující právo a v řízení o zaplacení náhrady škody by jeho žaloba byla pravděpodobně zamítnuta s tím, že žalované byla náhrada škody zaplacená.

68. Jiná situace nastala poté, co soudy dospěly k rozsudku, kterým uložily žalované předmětnou částku vrátit, kdy žalovaný tuto částku vrátil, avšak výhradně na základě soudního rozhodnutí. Pokud žalovaný chtěl pokračovat ve sporu a využít tak svého práva na spravedlivý proces, musel postupovat standardním způsobem, kterým se běžně postupuje v těchto případech, tj. že se vyčkává rozhodnutí soudu ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení. Jakmile toto rozhodnutí bylo vydáno, žalovaný bez váhání předmětnou částku vrátil. V konkrétním případě proto žalovaný se bez své viny dostal do situace, kdy na něho bylo přeneseno riziko úroku z prodlení v důsledku nesprávného rozhodnutí soudu. K této specifické situaci soudy vůbec nepřihlédly.

69. Soudní rozhodnutí v otázkách úroků z prodlení zcela rezignuje na opakovaně vyjádřený požadavek Ústavního soudu na to, aby soudy v každé situaci hledaly spravedlivé řešení, byť je to jakkoliv obtížné. Soudy nemají používat sofistikované odůvodnění k tomu, aby zdůvodnily tzv. zjevnou nespravedlnost (viz např. Pl. ÚS 34/09, I.ÚS 89/2007, I.ÚS 17/16) ²⁷. V konkrétním případě se žalovaný dostal v důsledku rozhodování soudů do situace, kdy na něho bylo přeneseno riziko úroku z prodlení, které navíc extrémně vzrostly v důsledku zcela zjevných průtahů v řízení před soudem prvního stupně. Stát v řízení uspěl pouze s ohledem na promlčení, tj. odpovědnost státu za škodu existuje (pouze z důvodu promlčení ji není možné úspěšně uplatnit u soudu), a přitom připraví podílové fondy i o tu část náhrady škody, kterou se jim podařilo získat od jiných subjektů z důvodu extrémně vysokých úroků z prodlení. Jde o situaci, kdy škůdce způsobí obrovskou škodu a následně obdrží na úrocích z prodlení extrémně vysokou finanční částku na úkor

²⁷Pl. ÚS 34/09 Ústavní soud považuje za samozřejmé a určující pro nalézání práva, že vždy je nezbytné vycházet z individuálních rozměrů každého jednotlivého případu, které jsou založeny na konkrétních skutkových zjištěních. Mnohé případy a jejich specifické okolnosti mohou být - jako v dané věci - značně komplikované a netypické; to však nevyvazuje obecné soudy z povinnosti udělat vše pro spravedlivé řešení, jakkoliv se to může jevit složité, přičemž v rovině jednoduchého práva je nutné za účelem dodržení shora uvedených principů posuzovat individuální okolnosti daného případu též prizmatem kogentního ustanovení § 3 odst. 1 OZ, které je v rovině jednoduchého - podústavního - práva odrazem shora vymezeného ústavního požadavku nalezení spravedlivého řešení z hlediska vyvážené ochrany základních práv dotčených osob.

I.ÚS 89/2007 Ústavní soud považuje za samozřejmé a určující pro nalézání práva, že vždy je nezbytné vycházet z individuálních rozměrů každého jednotlivého případu, které jsou založeny na zjištěných skutkových okolnostech. Mnohé případy a jejich specifické okolnosti mohou být - jako v dané věci - značně komplikované a netypické; to však nevyvazuje obecné soudy z povinnosti udělat vše pro spravedlivé řešení, jakkoliv se to může jevit složité. Obecné soudy rozhodující v daném případě se však podle přesvědčení Ústavního soudu s veškerými specifiky charakterizujícími daný případ naznačeným způsobem nevypořádaly.

I.ÚS 17/16, ze dne 4. 9. 2018 - Ústavní soud setrvale vychází z toho, že podstatou uplatňování veřejné moci v demokratickém právním státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky) je kromě jiného také princip dobré víry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci a ochrana dobré víry v nabytá práva konstituovaná akty veřejné moci, ať už v individuálním případě plynou přímo z normativního právního aktu nebo z aktu aplikace práva. Důvěra jednotlivce v rozhodovací činnost orgánů státu, ať už jde o rozhodování orgánů moci zákonodárné, výkonné či soudní, je jedním ze základních atributů právního státu. Princip dobré víry pak působí bezprostředně v rovině subjektivního základního práva jako jeho ochrana, v rovině objektivní se pak projevuje jako princip presumpce správnosti aktu veřejné moci [nálezy sp. zn. IV. ÚS 150/01 ze dne 9. 10. 2003 (N 117/31 SbNU 57), I. ÚS 163/02 ze dne 9. 11. 2004 (N 169/35 SbNU 289), II. ÚS 2742/07 ze dne 10. 7. 2008 (N 130/50 SbNU 139)].

subjektu, kterému byla škoda způsobena. Takovéto rozhodnutí, ať je jakkoliv sofistikovaně zdůvodněno, nemůže požívat ústavně právní ochrany a představuje zjevnou nespravedlnost. Jak přitom plyne z rozsudku Nejvyššího soudu 30 Cdo 3562/2013, právo na úroky z prodlení lze poměřovat ustanovením § 3 odst. 1 obč. zák. v tom smyslu, zda výkon tohoto práva je či není v rozporu s dobrými mravy. Jinak řečeno, za určitých - výjimečných - okolností lze výkon práva na zaplacení úroku z prodlení jinak oprávněnému subjektu s poukazem na dobré mravy zcela, popř. od určitého okamžiku, odepřít.

AD 5) Nesprávné právní posouzení spočívající v porušení ústavních práv žalovaného – práva na spravedlivý proces, práva na rovný přístup soudu ve vztahu k účastníkům řízení, porušení zásady rovnosti.

70. Kromě výše uvedeného namítá žalovaný, že odvolací soud nepřihlédl k námitkám žalovaného, že soud I. stupně v průběhu řízení porušil zásadu rovnosti stran a zvýhodnil žalobce. Žalovaný v tomto řízení o vydání bezdůvodného obohacení promlčení původně nenamítal. Naopak, ve svém vyjádření ze dne 4.5.2015 doslova uvedl: *Důvod, pro který nynější žalobce nepřistoupil k vyslovení nesouhlasu se zpětvzetím žaloby (v původním řízení 35 Co 34/2012) je ten, že v tamním řízení existovaly pádné důkazy promlčení žalobního nároku žalované. Spor by tak patrně byl skončil zamítnutím žaloby nynější žalované, avšak bez rozřešení otázek odpovědnostního vztahu mezi oběma stranami sporu, přičemž otázka promlčení nehraje podle názoru žalobce v tomto sporu o vydání bezdůvodného obohacení žádnou roli.* Nynější žalobce tak především chtěl zabránit dalším průtahům v řízení zatěžováním tamního soudu, a proto se smířil se zastavením tamního řízení s tím, že **hmotně-právní jádro** sporu – odpovědnostní vztah mezi žalobcem a žalovanou, se přenesl do této nynější soudní pře.

71. Teprve na základě poučení soudu při jednání dne 20.2.2017 žalobce ve svém doplnění žaloby ze dne 26.3.2018 tvrdí, že žalovaný se skutečnosti rozhodl pro počátek běhu promlčecí lhůty dozvěděl před 11.8.2000. Soud sám aktivně vyhledával důkazy proti žalovanému a například protokol z jednání u Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1.11.1999, na který výslovně poukazuje v rozsudku, nejenže nebyl navržen žalobcem, ale při ústním jednání před soudem I. stupně nebyl ani proveden. Následné provedení tohoto důkazu před odvolacím soudem nemůže nic změnit na skutečnosti, že šlo o důkaz, který žádná ze stran nenavrhla. Navíc klíčový důkaz, výslech Ing. Víta Vařeky, který byl žalovaným navržen při jednání soudu 24.5.2018, a opakovaně u Odvolacího soudu, soudy odmítly provést, aniž by takový postup řádně odůvodnily. Pouhé konstatování, že by jeho výslech nemohl na skutkových zjištěních soudu nic změnit, je zcela nedostatečné. V případě žalobce přitom odvolací soud používá korektiv dobrých mravů s tím, že by bylo v rozporu se zásadou rovnosti a spravedlnosti k námitce promlčení nepřihlédnout, v případě žalovaného jeho argumentaci poukazující na dobré mravy odmítné, aniž by přihlédl ke zcela výjimečným okolnostem případu a k tomu, jaké dopady pro poškozené podílníky jeho rozhodnutí bude mít. Napadené rozhodnutí je tak nevyvážené a nepředstavuje spravedlivé řešení sporu mezi účastníky.

72. Žalovanému proto nezbyvá nic jiného než namítnout, že řízení před soudem bylo vedeno ve prospěch státu proti žalovanému, soud při rozhodování nepostupoval v konečném důsledku nestranně, když bez řádného odůvodnění a opodstatnění upřednostňoval tvrzení a důkazy ve prospěch žalobce na úkor tvrzení a důkazů předkládaných žalovaným, čímž byla porušena zásada rovnosti stran. Napadené rozhodnutí a řízení jemu předcházející tak je zatíženo podstatnou

vadou, která vede k nesprávnosti a nezákonnosti napadeného rozhodnutí, přičemž tato vada nebyla ze strany odvolacího soudu nikterak napravena.

73. Tím bylo porušeno ústavní právo žalovaného na spravedlivý proces ve smyslu ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, resp. článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Právo na spravedlivý proces bylo porušeno dále nesprávným právním posouzením námitky promlčení, které vedlo k tomu, že se soudy nezabývaly sporem po věcné stránce.

AD 6) Nesprávné právní posouzení otázky odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup notáře

74. Žalovaný nesouhlasí ani s právním závěrem odvolacího soudu, kterým odmítl odpovědnost státu za nesprávný úřední postup notáře s tím, že v době rozhodné pro vznik odpovědnosti za škodu stát za nesprávný úřední postup notáře neodpovídal, neboť původní státní notářství, za jejichž nesprávný úřední postup stát odpovídal podle zákona č. 58/1969 Sb., byla zrušena zákonem č. 264/1992 Sb. I když žalovanému jsou známy závěry vyplývající z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 28 Cdo 349/2010 a 28 Cdo 2363/2009, přesto je dle názoru žalovaného nelze aplikovat na daný případ. Citovaná rozhodnutí jsou postavena na závěru, že odpovědnost státu za nesprávný úřední postup byla v rozhodné době plnohodnotně nahrazena odpovědností notáře a nedošlo ke zkrácení ústavně zaručeného práva poškozeného na náhradu škody dle článku 36 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod vyhlášené usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod (dále jen Listina). Tato argumentace však v konkrétním případě neobstojí, neboť je zcela zřejmé, že notář způsobenou škodu s ohledem na její výši nahradit nemohl. Podle článku 36 odst. 3 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Podle čl. 36 odst. 4 podmínky a podrobnosti odpovědnosti za škodu upravuje zákon. Jak však plyne z mnoha rozhodnutí Ústavního soudu, např. nález PL. ÚS 18/01 nebo nález II. ÚS 3005/14), byť v čl. 36 odst. 4 Listiny je uvedeno, že podmínky a podrobnosti odpovědnosti za škodu upravuje zvláštní zákon, není možné takovou odpovědnost anulovat (negovat), byť v jeho dílčím aspektu. Jinými slovy, zákon dle čl. 36 odst. 4 Listiny nemůže popřít předmětné ústavně zaručené základní právo, a to nejen jako celek, ale ani jeho dílčí komponenty.

75. Ustanovení čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny tak zaručuje subjektu ústavní právo na náhradu škody vůči státu způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu jiného státního orgánu nebo orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Stát přitom nemůže v rámci svého legislativního procesu na úrovni podústavních norem zcela vyloučit svoji odpovědnost za tuto škodu, byť v dílčím aspektu, konkrétně v rozsahu své odpovědnosti za nesprávný úřední postup tzv. jiného orgánu veřejné moci. Klíčové pro posouzení odpovědnosti žalovaného za nesprávný úřední postup notáře v této věci je proto posouzení, zda notář je tzv. jiným orgánem veřejné moci. I když lze souhlasit s tím, že notář není státní orgán, přesto při sepisování veřejných listin (notářských zápisů) plní úkoly státní správy, a je tudíž tzv. orgánem veřejné moci dle čl. 36 odst. 3 Listiny. Notáři jsou do funkce jmenováni státem (Ministerstvem spravedlnosti) a vytváří tzv. notářské úřady.

76. Podle nálezu Ústavního soudu I. ÚS 529/09 současná obecná tendence spočívající v přenášení množství pravomocí spadajících do výkonu veřejné moci na subjekty nestátního

charakteru nemůže být důvodem pro to, aby se stát zcela zbavoval objektivní odpovědnosti za jejich činnosti nebo aby skutečnost, že určitou činnost vykonával nestátní subjekt, vedla k nějakému jinému, tj. mírnějšímu výkladu odpovědnosti státu.

77. Je sice pravdou, že původní státní notářství, která výslovně byla zmíněna v zákoně 58/1969 Sb., byla zrušena zákonem č. 264/1992 Sb., nicméně ke stejnému dni vznikly zákonem č. 358/1992 Sb., notářské úřady a notáři, tj. namísto jednoho orgánu veřejné moci byl vytvořen orgán nový, který převzal pravomoci původního státního notářství. Původní státní notáři spadající pod tzv. státní notářství se na základě uvedených legislativních změn stali notáři dle zákona č. 358/1992 Sb., vytvářející notářský úřad. Zjednodušeně řečeno, namísto notářství se konstituoval notářský úřad, se stejnou pravomocí a kompetencí. Zákonodárce při tvorbě těchto legislativních změn jistě neměl v úmyslu vyloučit, v důsledku přijetí takové úpravy, odpovědnost státu za škodu způsobenou při identické činnosti, neboť automaticky předpokládal, že z hlediska odpovědnosti za škodu dle zákona č. 58/1969 Sb. k zásadní změně nedojde a stát bude odpovídat za nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup notáře stejně jako odpovídal za jejich pochybení v rámci státního notářství. I když tato změna nebyla promítnuta do zákona č. 58/1969 Sb., je nezbytné dovodit, že ode dne účinnosti zákona č. 358/1992 Sb. se pojem státní notář v zákoně č. 58/1969 Sb. nestal mrtvým ustanovením, nicméně byl nahrazen notářským úřadem, resp. notářem dle zákona č. 358/1992 Sb.

78. I když Ústavní soud např. ve svém nálezu I. ÚS 1914/11 nebo I. ÚS 1554/16 rovněž řešil otázku odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup notáře v období před účinností zákona č. 82/1998 Sb., a dovodil, že názor soudů včetně Nejvyššího soudu ČR v rozhodnutí č.j.: 28 Cdo 2363/2009 „nepředstavuje extrémní vybočení z tzv. ústavních kautel“, a tudíž nenašel dostatek důvodů pro to, aby uvedená rozhodnutí zrušil, přesto lze z rozhodnutí Ústavního soudu vysledovat, že se opačný výklad Ústavnímu soudu jeví přiléhavějším (viz formulace: „to je třeba zdůraznit, i kdyby se Ústavnímu soudu jevil výklad stěžovatele přiléhavější, roviny ústavnosti nedosahuje, to plyne ze shora vymezených kompetencí Ústavního soudu“). Podstatnou okolností pro rozhodování Ústavního soudu v této konkrétní věci byla přitom úvaha o tom, že se stěžovatelé mohli domoci náhrady škody po notáři a úpravy odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup nebylo zapotřebí (viz formulace - .. „Nelze opomenout ani argumentaci obecných soudů, že věc nelze chápat tak, že stěžovatel neměl možnost, jak se náhrady škody domoci; té se mohl domáhat po notáři, resp. po jeho dědicích, jestliže týž v mezidobí zemřel. Jinými slovy, obecné soudy otázku postavily tak, že rozdíl je jen ve formě, tedy zda se stěžovatel měl domáhat náhrady škody po státu či subjektu jiném, přičemž obě cesty mu v principu garantovaly právo na náhradu škody“).

79. Ve věci škody způsobené CS fondům je však na rozdíl od věci, kterou řešil Ústavní soud, na první pohled zřejmé, že škoda dosahuje takového rozsahu, že žádná jednotlivá fyzická či právnická osoba není schopna takovou škodu žalobci nahradit. Navíc je tento případ také výjimečný okruhem osob, které byly v konečném důsledku nesprávného postupu notáře přímo poškozeny (60000 podílníků CS FONDŮ z kuponové privatizace). V tomto konkrétním případě tudíž žalobce možnost dosáhnout náhrady škody vůči notáři neměl.

80. Výklad soudu Odvolacího soudu, byť vychází z judikatury Nejvyššího soudu, je extrémně příznivý pro stát, neboť v tomto rozhodném období vylučuje odpovědnost státu za nesprávný úřední postup notáře, byť zákon č. 58/1969 Sb. tuto odpovědnost státu za činnost notáře v rámci tzv. státního notářství jednoznačně zakotvoval. Žalobce je proto přesvědčen, že právní názor soudu I. stupně vyjádřený v napadeném rozsudku je v rozporu s článkem 36 odst. 3 a 4 Listiny.

81. Žalovaný se proto v této souvislosti dovolává nového právního posouzení dovolacím soudem.

82. Podle ustanovení § 18 zák. č. 58/1969 Sb., stát odpovídá za škodu způsobenou v rámci plnění úkolů státních orgánů a orgánů společenské organizace uvedených v § 1 odst. 1 nesprávným úředním postupem těch, kteří tyto úkoly plní. Z ustanovení § 1 cit. zákona potom vyplývá, že státním orgánem je rovněž státní notářství.

Podle § 1 zák. č. 358/1992 Sb., *notář je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem. Notářským úřadem se rozumí soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem (dále jen "činnost notáře"), trvale spojený s místem výkonu této činnosti. Z těchto ustanovení vyplývá, že notář, kterého stát pověřil notářským úřadem plní úkoly státu a pokud způsobí škodu, spadá to pod pojem nesprávný úřední postup těch, kteří tyto úkoly plní.*

83. V této souvislosti žalovaný poukazuje i na zřejmou potřebu tzv. konzistentnosti při aplikaci a výkladu právních norem tak, aby byl zajištěn rovný přístup soudu k oběma stranám sporu. Jedině tak lze dosáhnout naplnění principu tzv. spravedlivého procesu – tj. rovného přístupu k oběma stranám. Tento postup není naplněn v situaci, kdy na jedné straně předkládá odvolací soud výklad ustanovení § 2997 NOZ způsobem, který neodpovídá znění zákona, přičemž argumentuje potřebou spravedlivého řešení, a na druhé straně při výkladu právní normy stanoví odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem státního notářství přijímá striktně pozitivistický výklad bez zřetele k tomu, co zákonodárce skutečně v podmínkách tehdejší změny právního řádu zamýšlel. Pokud proto soud volně vkládá ustanovení § 2997 NOZ a dotváří význam, který nelze z jeho znění vyčíst, měl by stejným způsobem postupovat i při výkladu ust. § 1 a 18 zák. č. 59/1969 Sb. ve vztahu k odpovědnosti státu za nesprávný úřední postup notáře.

84. Žalovaný proto navrhuje dovolacímu soudu, aby odlišně od svých dřívějších rozhodnutí, na které poukázal odvolací soud, posoudil otázku odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem notáře.

D.

Závěr

85. Na základě výše uvedeného navrhuje žalovaný, aby dovolací soud

1. **odložil vykonatelnost napadeného rozsudku v části, ve které potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jímž bylo žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci úroky z prodlení z částky 2.080.447.226,12 Kč od 1.9.2014 do zaplacení.**
2. **rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí.**

86. Dle ust. § 243e odst. 2 os.ř. platí-li důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zruší dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátí věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení, popřípadě věc postoupí k dalšímu řízení věcně příslušnému soudu. V konkrétním případě se uplatní veškeré námitky a výhrady žalovaného uváděné v jeho dovolacích důvodech jak pro napadený rozsudek, tak pro předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 č.j.: 8 C 445/2014-456 ze dne 24.5.2018. Rozhodnutí soudu I. stupně trpí stejnými vadami, jako napadené rozhodnutí, a při zrušení napadeného rozsudku je namíste zrušit také rozhodnutí soudu I. stupně, které bylo napadeným rozsudkem potvrzeno, když odvolací soud uvádí, že se ztotožňuje se závěry soudu I. stupně.

87. Žalovaný navrhuje souběžné zrušení rozsudku soudu I. stupně, tj. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 č.j.: 8 C 445/2014-456 ze dne 24.5.2018, také s ohledem na provedenou

úhradu částky 2.080.447.226,12 Kč žalovaným žalobci, kdy žalovaný tuto částku hradil žalobci výlučně z důvodu a na základě předmětných soudních rozhodnutí, aniž by zde existoval hmotněprávní základ pro takovéto plnění. Žalovaný bude při zrušení napadeného rozsudku vymáhat vrácení částky 2.080.447.226,12 Kč zaplacené žalobci jako bezdůvodné obohacení. Aby však byla zachována možnost uplatnění nároku žalovaného na vydání bezdůvodného obohacení vůči žalobci v původním řízení a nebylo nutné zahajovat nově další samostatné řízení o vydání bezdůvodného obohacení, musí mít žalovaný po zrušení napadeného rozhodnutí možnost vznést vzájemný návrh vůči žalobci na vydání bezdůvodného obohacení, které žalobci vznikne z důvodu zrušení napadeného rozhodnutí. Pro podání vzájemného návrhu dle § 97 o.s.ř. však musí dojít i ke zrušení rozsudku soudu I. stupně, aby po skončení dovolacího řízení došlo k vrácení věci do řízení před soudem I. stupně, ve kterém lze, dle stávající právní úpravy, vzájemný návrh výlučně uplatnit (zrušením rozsudku soudu I. stupně budou vyloučeny účinky § 216 o.s.ř., které i v případě zrušení rozhodnutí odvolacího soudu na základě dovolání brání možnosti uplatnění vzájemného návrhu na vydání bezdůvodného obohacení v odvolacím řízení).

AKRO investiční společnost, a.s.